

WIND
40
CENTI

ROMAAN

No

16

Karl Einbund, uus riigivanem.

Fr. R. Raudsepp
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP

4594

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 16

SISU:

Rudolf Herzog: Elulaul.
 Sven Elvestad: Oslo krahv.
 Ralph Urban: Kihvt pardal.
 Arnold Liiv: Nutvad roosid.
 Valev Uibopuu: Suviaed.
 Anne-Marie de Grazia: Siluetikunstnik.
 Aleksey Dolgoshev: Purskkaevul.
 H. Rasmussen: Jonny läeb tiles.
 Otto Sättler: Sõit kevadesse.
 J. Johan Lazian: Head inimesed.
 Hafis: Armastuseluulet.
 Alexandra v. Bosse: Andrea õetütar.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

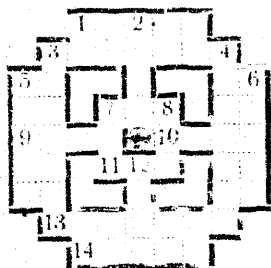
12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6.—
6 " (12 ")	"	4.—
3 " (6 ")	"	2.—
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	—80
Üksiknumber	"	—40

„ROMAAN'I“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnademõistatus Nr. 16 (250)

Seadnud: **Alfred Kask:**

Sõnade seletused.

Põikread:

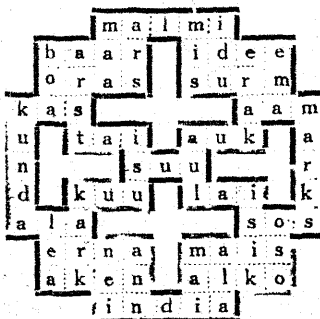
1. Armumäng.
3. Jämi leiaroo alisel.
7. Kind ustusselts Tallinnas.
9. Mitte allis.
10. Kate.
11. Endine riigivanem.
13. Tundeline luuletis, kaebelaul.
14. Paar Vahemeres

Püstread:

2. On igaüks.
3. Kõlge kõvem tee.
4. Unistus õnnemaast, mida olemas pole.
5. Lõhn.
6. Teatud keerd pöörangul.
7. Esimene näine.
8. Kohtu paber.
12. Pesemisvahend.

Lahendus ilmub **Romaan nr. 18 (252).**

Lahendus Nr. 14 (248)

Rommaan

Nr. 16 [250]

August 1932

XI. aastakäik.

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaan.

5

Nende hulgas olin ka mina oma sõbraga, ja ma ei unusta seda iialgi, iialgi. Ühe õllepoe üksikus toas istusid nad, kakskümmend kuni kolmkümmend vanemat meest, hobuserauakujulise laua ümber — ma võiksin neid joonistada veel praegu. Ja üks-teise järgi tõusid nad ja protesteerisid uue kunsti vastu, ja protesteerimisest sai metsik kisa, ja kisast ei kostnud enam nurisemist kunsti üle, vaid seal oli võitlus igapäevase leiva pärast. Kakskümmend, kolmkümmend inimest, kellel oli oma aeg olnud ja kes selle aja olid läbi elanud, ja kes nüüd aru saada ei tahtnud, et nende tulevik juba minevikus oli. Nad hoidsid õnne käes, sest neil polnud tarvis midagi enam temalt nõuda ja minevikus elada. Aga nad pidid vana õnne ja vana kuulsuse mängu panema, et — edasi elada. Preili, ma nägin seda pilti oma ees, nägin hirmust viletsust oma ees, nägin vanakeste troostitut eluõhtut, kes võitlevatest inimestest olid muutunud veidrateks olevusteks, sest et neil õigel ajal jõud lõpetamiseks puudus.

Lühikese vaikuse järele tõstis ta pead ja vaatas Helga kaastundlikkusesse silmisse, sest neiu oli oma kae tema omale pannud.

„Kas meil on selguse ja tõsiduse jõudu,“ jätkas ta. „Nagu kunstis, nii on ka elus. Mul oli oma aeg, ja ma olen ta läbi elanud. Mis minust veel üle on jäänud, ei tohi ma kui aus mees mitte enam eluturule viia. Või sooviksite teie, et lõpuks — lõpuks veel — minust saaks üks veider olevus?“

„Ei,“ ütles Helga Nuntius kindlalt ja surus ta kätt. „Aga niikaugel see ju veel pole.“

Mees tõusis ja surus otsaesise vastu jääkülma aknaruutu. Siis pööras ta end otsustavalt ümber.

„See on niikaugel, preili Nuntius, see on niikaugel.“

Ja äkki neiu käsi haarates, nii et ka see tõusina pidi, sosistas ta: „Ja, usute te siis tõesti, et ma muidu nii teie kõrval käin, teie kõrval istun, et ma muidu nii teie headust naudin ja teie järele käsi välja ei siruta öeldes: Sina — sina — väike — ime-lik — ülikas Helga, saa minu naiseks? Saa — minu — naiseks — —?“

Neiu silmi tumestasis pisarad, aga ta pühkis nad ruttu jälle ära ja vaatas mehele silmi, mis talle nii ligi olid, ja ei häbene- nud mitte.

„Te olete mulle väga, väga armas, härra Grube . . .“

„Sellepärast, et ma teid nii armastan — ei tohi ma teid petta. Mul pole midagi enam juure lisada. Tähendab, võin lõpetada. Ma võin seda. Ja nüüd, teie armas neiu võõrsilt, olge tänatud selle kevadtervituse eest. Tervituse võtan mina, kevad kuulub teile.“

Siis tõusis neiu vaikselt, tõsisel näol ja suudles teda.

Ja mees hoidis neiu pead oma käte vahel ja naeratas ta silmisse, nagu oleks seal järv, millel õõtsub paat, ja nagu seisaks selles paadis noorus ja lehvitas ta poole jumalagajatuks käega . . . Siis puudutas ka tema neihuuli. Ja nad läksid jälle teiste juure. —

Ja Helga Nuntius oli elanud üle oma esimese kohtamise armastusega. —

7. peatükk.

Kui minna Frankforti peajaamahoone poole, paistavad silma Taunuse mäed sinises õhus. Nagu ülesehitatud mägestiku-panoraam meelitavad ja kutsuvad nad: „Tulge,

on kevad!“ Ikka tugevamaks muutus ta meelitamine ja kutsumine maikuul, ja kui tulid esimesed juunipäevad ja mets uues lehehehtes jälle kohiseva hakkas, äratades inimhinges rändamisehimu, siis ei kannatanud ka Richard Marschall kauem, ja ühel varajasel hommikutunnil seisis ta, ärareisiks valmis, Helga Nuntiusse ees.

Neiu oli parajasti Bettermanni abielupaariga kohvilauda istunud, kui ta kiire koputamise peale tappa tormas. „Kas te pole siis veel aknast välja vaadanudki, preili Nuntius?“

„Seda teen ma igal hommikul.“

„Aga üks hommik pole ometi samasugune kui teine! Kakskümmend aastat olete juba vanaks saanud ja ei tea veel, et on olemas päevi, millest Jumal ise välja vaatab? Täna lebab ta täie mõnuga aknal ja päevitab ennast. Ruttu, vaadake järele!“

„Jaa — — on tõesti tore ilm . . .“

„Tore ilm? Päris muinasjutuilm! Ja muinasmaa ümberingi! Taunus naerab oma küturu rõõmu pärast veel järsumaks ja uriseb nagu vana kass. Juba kella viie ajal olin ma kõrgustikul, seal kuulsin ma seda selgesti. Ja nüüd tulge ometi seltsis välja. Oh isa, oh ema, Jumal kaitsku teid! Ja rõõmsa lauluga, me lähme kõndima! Ikka muinasmaale!“

„Aga, härra Marschall, veel ei ole ju pühad. Mul on veel õppida!“

„Kes ütleb siis, et teie õppima ei pea? Lõpmata palju ja lõpmata uut peate te õppima. Preili, on ülim aeg. Teie peate õppima! Õppima, et igasugune kunst loodusest on alguse saab. Õppima: kui imeilus on Jumala ilm, ja kui suurepärase on seal inimesel elada? Kas te onu ja tädi Bettermannile juba käekest andsite? Palun, isand Bettermann, mitte liigutatud saada. Me ei lähe ju Ameerikasse, me lähme Taunusesse. Ja ma toon ta teile vigastamatult jälle tagasi.“

„Kui te mind oleksite lasknud sõnasegi kõnelda, siis oleksite nüüd juba üksi edasi marssinud. See on ju võimatu, et meie seltsis välja läheme.“

„Jätan ma nii halva mulje?“ küsis komponist ja vaatas uurivald oma riideid.

„Ah, härra Marschall — —“

„Kuulake korra, preili,“ katkestas see neiu kõne. „Ma tahtsin seda teile alles väljas öelda, metsas ja aasal. Sellepärast, et ma ühe „juhhei“ sellele juure lisama pidin, nii et kogu ilm rõkkab. Preili, mul on täna nagu midagi sünnipäeva taolist. Lori, arvate teie? See on veidi karmilt väljendatud.“

Minu ooper, mu „Merlin“ on vastu võetud. Kui ma täna öösel koju tuln, lebas kiri Weimari õueteatri juhatuselt mu laual. „Teie kõrgust palutakse alandlikult ooper „Merlini“ ettekande suhtes läbirääkimisele tulla — —“ Armas taevast, mul on see peas, nagu usklikul palverändajal ta palved. Paar tundi katsusin ma magada, siis jooksin ma tänavale, ja nägin siis Taunust hommikoidul, ja siis — siis mõtlesin ma oma vana isa peale, seal taga Taunusekülas, ja et ma talle ta nurisemistele vaatamata veidi rõõmu pean tegema.“

„See oli ilus, härra Marschall, ja nüüd soovin ma teile kahekordselt õnne.“

Neiu võttis ta käed ja vaatas ta säravasse silmi.

„Kui õnnelik peate te olema, et igapäevastele inimestele võite anda pühadust, muusikat.“

„Muusikat? Seda ei tahagi ju ma. See on ju ainult abinõu otstarbeks. Tundeid tahan ma neis äratada, et nad oma ümbrust ja iseenast näeksid, ja et neile selguks: see, mida see kelm seal tunneb, seda tunneme ka meie! See kõik peitub meis, ja meil tarvitseb ainult enese elu sellega ehitada. — Jõudu armastada, nagu me seda tahaksime, jõudu kannatada, nagu me seda võime, jõudu seda elu elada kõige tublidusega, mis meis peitub, lühidalt: jõudu õnnele. Nagu sõjamuusika lahingus väsinud sõdureid elustab: edasi, inimesel on vaid üks elu! Noh — sedamoodi!“

„Te olete vaimustatud,“ ütles neiu, mehe soojast elurõõmust iseäralikult liigutatud.

„Teie mitte? Ainult, et te enese vaimustuse esialgu veel abstraktsetele tunnetele pühendate. Aga suurepärase vaimudeilmas hõljuda, selleks on meil peale surma veel enam aega kui see meile armas on. Senini aga peame seda tühist, aga ometi nii ilusat olemasolu terve mõistusega ja tublide rusikatega kinni pidama. Kus me seisame, seal peame kõigepealt enda ümber lööma. Kas pole õige, isand Bettermann? Mis ütles aastal seitsekümmend teie major?“

„Lapsed, et te mul midagi mööda ei lase! Sõjariist paremale! Tormijooksule, edasi, edasi!“ mõirgas isand Bettermann.

„Seal ta on teil, preili. Et te mul midagi mööda ei lase! Ja nüüd algame kohe selle ilusa päevaga. Teil pole täna konservatooriumis midagi teha. Tulge minuga Taunusesse. Tulge kaasa mu kodusesse õpetajamajja. Sellega teete head, sest te võtate mu vanalt isalt võimaluse pühakirjalise noomitusega minu peale langeda, ja sunnite

teda rõõmustama. Sest õieti ootab ta ju selle peale. Preili Nuntius, ta ootab selle peale. Üks üsna, üsna vana mees. See on ju inimese kohus.“

„Te olete väljakannatamatu inimene,“ hüüdis Helga Nuntius naerdes. „Nüüd proovib ta mind liigutusega. Te oleksite oma isale pidanud vähem põhjust andma enese üle nurisemiseks, siis ei tarvitseks te nüüd abi. Aga ma tulen nüüd juba kaasa.“

„Ma tänan teid,“ ütleb Marschall vabamenud ohkega, „minu vana, auväärse isa nimel —“

Ruttu pani neiu talle käe suu peale. „Nüüd palun ma jälle mõistlik olla. Ma toon nüüd oma kübara.“

Mõne minuti pärast sõitsid nad tänavraudteel peajaamahoonesse ja sealt Hofheimi, kus nad rongilt maha astusid ja jala läbi Taunuse lehtmetsade rändasid.

Oma valges kleidis, mis kitsaste mustade vöotide tõttu omapäraselt stiliseerituna näis, sammus Helga Nuntius tublisti Marschalli kõrval, kes mantlit ja ranitsat õlal kandis. Kui esimene kõrgustik tuli, hüppas ta pöösastikku.

„Ma toon reisikepid!“ hüüdis ta neiule ja lõi oma taskunoaga paar pukspuukeppi, puhastas nad otest ja ilustas neid lõigete ja arabeskidega. „Nüüd veel üks laul, ja me naudime koduõigust nii kaua kui mets ulatab.“

Nad kõigutasid omi keppe ja laulsid marsitaktis täiest kõrist:

„Küll rändamine möldri lust . . .“

Verstade kaugusele ulatas mets. Pruunid pukspuud kummardasid omi latvu üksteise poole ja tekitasid muinasjutuliselt vaikseid käike smaragdreheliste võlvialustega. Ja tüvede all, nii kaugel kus nad pimedusse kadusid, laiutas end pehme samblavaip valgete, säravate mustritega, milliseid päike tekitas, mis läbi iga lõhe ja praos selle lõbusa palee sissekäigule püüdis tungida, et veidigi osa saada sellest salajasest rõõmust. Liblikate ja mesilaste tasane sumisev hää l tõmbas end nagu hõbelõng läbi rohelse, kõrge üksilduse. Ühel teekäänul voolas rändajatel väike, hõbeselge ojake üle jalgade.

„See on nõiutud printsess,“ ütles Richard Marschall ja kergitas tervituseks aupaklikult kübarat. „Lubage, et ma teid suudlen, kõrgus.“ Ja ta kummardas end põigiti üle veeoja ja jõi oma janu täis. „Nüüd käsitage teid, preili Nuntius; tehke oma kummardus.“ — Neiu põlvitas maha ja võttis peopesaga vett.

Siis sammusid nad edasi, ja nende eel jooksis päike tüvelt tüvele ja naeris.

„See on ka nõiutud,“ ütles Helge Nuntius.

Ja Marschall vastas käeliigutusega, mis vasturääkimist ei salli: „Siin on kõik nõiutud.“

Kui nad tund aega läbi metsa olid käinud, jõudsid nad ühe kõrgustiku ääre. Mets lõppes oruga ja pakkus suurepäraselt välja vaadet. Sügaval, sügaval all, põldude ja väljade vahel jooksis maantee, ja kaugel kerkisid üles metsaga kaetud mäed, ulatades kätt siinsetele mägedele, ja koos ümbritsesid nad orgu, mis näis lebavat nagu hällis.

„Mitte niikaua aega viita!“ käsutas Marschall. „Esiteks tuleb mäetipp võita, siis lebab kogu see loodusilu meie jalgade ees.“

Nad ronisid läbi pöösastiku tee poole tagasi, mis sädelevasse metsaüksildusse kadus. „See on ju nagu mõne vanaaegse gooti kloostri ristkäikudes,“ ütles Richard Marschall, ja Helga Nuntius vastas: „Ma ootan juba kogu aeg mõnda lumivalget, auväärt eremiiti. Sealt puudevahelt peaks ta ilmuma, ratsutades orava seljas.“

„Mida teeksite, kui ta tuleks?“

„Ma paluksin temalt õnnistust.“

„Meile mõlemile loodetavasti. Laulatus rohelistes. Suurepärane!“

Neiu raputas pead. „Millised mõtted!“

„Kui teile laulatus metsas ei meeldi, siis võime ju ka minu vana härrat paluda. Väikse nurumise peale avab ta meile juba külakirik. Aga ennem viskab ta meid kolm korda kantlist alla. See sünnib selleks, et viimast katset teha mõistuse ülesraputamiseks.“

„Ma kergendaksin ta ametit, sest minu mõistus ärkaks juba esimesel korral.“

„Ärge öelge seda, preili, ärge öelge. Ma olen hea partii.“ Ja ta tõmbas teatrijuhatus kirja taskust, kõigutas seda nagu lippu läbi õhu, hoidis ta neiu näo ees, ja kui see kirja võtma hakkas, haaras ta neiu käest kinni ja tormas temaga läbi sambla ja puukändude üles viimasele kõrgustikule, ja terve voog päikest ja metsaõhku tormas kaasa.

Hingeldades seisis nad üleval. Ainult ühe pilgu lasksid nad ringi käia, siis viskas Marschall kübara kõrgele õhku ja karjus nii valjusti, ei see mägedelt seitsmekordselt vastu kajas — ja Helga Nuntius viskas oma kübara tema omale järele ja karjus kaasa ja sirutas käed taltsutamatus noorusjõus taeva poole.

„Teie väike, rumal tüdruk, noh?“ hüüdis Marschall.

„Teie suur, rumal poiss, noh?“ aimas neiu teda järele.

„See on ju muinasmaa!“

„See on muinasmaa!“

Nende ümber, mäe ümmargusel tipul, roheline nõmm. Keset kanarpikku lebasid nad, pilk sihitud siniõhku, milles ujusid ilusad, valged pilvevöödid, või välja, kaugele välja, üle tumedate mägede ja heledate orgude. Eemalt paistsid Eppsteini lossivaremed, ja seal kõrval, väikeses orus, külakirikutorn.

„Minu kodu!“ Richard Marschall noogutas sinnapoole peaga.

Neiu lamas vaikselt ja ei liigutanud end. Ta hinges oli mingi tormav, lainetav tunne, nagu põletav kojuigatsus, ja jälle nagu vaigistamatu soov: edasi, edasi ellu! See voolas läbi soonte ja liigete, nii et ta imestanult kuulatama jäi, kuni ta seda mõistis, kuni ta märkas, et see kõik rõõm oli, rõõm ilma üle, rõõm elu üle, rõõm nooruse üle ja rõõm, jah, rõõm iseenese üle.

Päike naeris lilleõites, mis oma magusa lõhnaga õhku täitsid. Nagu mõõtnatust kaugusest kuulsid mõlemad noored inimesed mesilaste lõbusat suminat, ja ööbikute siristamine sulas helisevaks akkordiks.

Kaks pruun-punast oravat mängisid põsaste vahel. Lakkamatult kukkus kägu.

Äkki nagu ärkasid mõlemad. Kellahelin kostis orust. See kõlas nende poole üles nagu põhjatu-sügavast järvest. Mõlemad kuulatasid vaikides, kuulatasid ikka, kui helid juba ammu kustunud olid ja ainult lehed metsas sosistasid, nagu jookseks üle kauge, roheline mere silitav tuulehoog.

„Mitte kõnelda, mitte kõnelda!“

„Ma rõõmustan vaid, et ilm nii ilus on. Teie ooperi pärast.“

„Kes võib praegu ooperile mõelda. Vaadake oma ümber — milline mõõtnatu, ilus maailm. Isegi putukad rõõmustavad oma elu üle ja hüüavad omal viisil „juhhei“! Lähme, preili Nuntius, lähme!“ Ja nad jooksid läikivail silmil läbi metsa oru poole, üle aasade ja läbi põlluvagude, otsuvast rukist ja kummardavast nisust mööda, ja kus ta leidis, haaras Marschall punase mooni ja neiu ehtis nendega oma juuksed ja riided, ja nii jõudsid nad külla.

Oli lõunaaeg, ja külatänav oli nagu surnud. Aia ees, millest valge, metsikutest roosidest ümbritsetud õpetajamaja välja vaatas, lebas must koer ja päevitas ennast.

„Fritz, vana Fritzikene . . . elad sa veel?“

No jah, ma rõõmustan ju end. Ja see siin on mu ilus sõbranna.“

Helga aga põlvitas juba ta ees maas ja silitas ta tumedat kasukat. Siis tantsis loom tagujalgadel mõlemate ümber ja kraapis esikäppadega kord ühe, kord teise riideid. Opetajamajas klirises aken. Üks hää hüüdis: „Hei, on seal külalisi? Palun lähemale astuda.“

„Väga heameelega, isa. Kutse võetakse vastu.“

„Sina, Richard?“

„Ja veel midagi õige ilusat. Tõmba lipp üles ja valmistu perekond ette!“

„Ära tee lollusi, poiss. Tood sa külalisi kaasa?“

Nüüd lükkas Richard Marchall sõbranna läbi lillepeenarde, ja Helga Nuntius seisis vana õpetaja ees, kes, pilliroost piip paemas käes, nõjatas avatud aknale. Neiu naer oli kadunud. Ta vaatas oma tõsiseil, tumedail silmil vanahärra peale ja kummardas.

„Tere tulemast!“ ütles õpetaja oma imestust varjates.

„Üks kaasvõitleja, isa, preili Nuntius. Enne kui ta kuulsaks pidi saama, pidi ta Taunust tundma õppima.“

„Astuge sisse, mu preili!“

Vanahärra tuli neile ukسلävele vastu. Tal oli kõrgekasvuline, sirge kuju, ja ta näovärv oli punane ja värske nagu maa-mehel. Ainult kitsad haavarnid meelekohal ja üks laiem läbi suunurga, näitasid, et nende kandja kord aastate eest ülikoolis läikivat mõõka oli tõstnud. Ta oli seitsmekümne ligi, aga ta välimus tunnistas selle vanaduse vaeleks.

„Mul on kahju, preili, et Richard teid ennem ei teatanud,“ ja ta vaatles imestades punast mooni neiu tumedail juustel. „Minu majapidajanna on maal lapseristsetel. Richard ajaks söögikambris omaga juba läbi, aga selline suursugune preili — —“ ja jälle peatusid ta silmad imestusega kumavail lilledel, mis neiu peast õlgadele vajusid.

„Vabandage,“ kogeles neiu ja lükkas lilled peast ja riidetelt.

„Ma palun, mu preili. Noorusele sobib kõik.“

„Minu juures pole sa seda just mitte alati öelnud, isa. Aga ma märgin selle juba üles.“

Vanahärra mõötis poega pika pilguga.

„Ta on nii õnnelik täna, härra õpetaja,“ ütles Helga Nuntius ruttu. „Kas ma tahtsin ehk mitte, ma pidin kaasa tulema, sellepärast, et tal oma isale rõõmusõnum tuua oli.“

„No seal olen ma juba uudishimulik,“ arvas vanahärra kaheldes, ja nüüd istusid nad õpetaja töötoas. Seinte ääres seisis riulid täis ilusalt-kõidetud raamatuid, ja ruumikal töölaual, mille kohal rippus noore, rõõmsasilmalise naise pilt, lebasid piibli ja lauluraamatu kõrval usulise sisuga broshüürid. Õhk toas oli täis rooside lõhna, mis läbi akna tuppa ulatusid. Ja Helga Nuntius pilk rändas noortelt roosidelt vanale õpetajale, kellest ta oli kuulnud, et see mees tihti nuriseda armastas.

„Need on minu naise istutatud,“ ütles vanahärra ja ta pilk riivas hetkeks pilti seinal. „See oli ka igavene noorus. Siis suri ta, keset õitsevat kevadet. Jumal tahtis nii, ta nimi olgu kiidetud.“

See on siis Richard Marschalli ema, mõtles Helga Nuntius. Ta on ka nagu ema suust kukkunud. Ja neiu noogutas salajas pildi poole peaga.

„Noh, ja kuidas on siis selle rõõmusõnuga?“

„Mu ooper on vastuvõetud, isa. Weimari õueteatri poolt.“

„Weimari — õueteatri poolt? Sa eksid vist nimetusega?“

„Noh, loe juba ise. Võibolla, et ma valesti lugesin.“

Vanahärra võttis teatrijuhatus kirja, vaatas üle paberi pojale otsa, pani prillid ninale ja süvenes lugemisse. Ta ei jõudnud aga lugemisega kuidagi viisi lõpule. Oli imelik, kui palju see vana tark mees aega tarvitas selle lühikese lehekülje lugemiseks. Üks kärbes lendas läbi toa otse kirjapögnale ja ronis üle ridade, ilma et vanahärra teda ära oleks ajanud. Siis märkasid noored inimesed, et ta enam sugugi ei lugenud.

„Isa — —“ ütles Richard Marschall.

„Ja, mu poiss, pean sulle vist küll õnne soovima. Weimar! Nüüd lõbustad sa ennast küll minugi üle.“

„Aga, isal!“

„Ja see ilus neiu siin peab tunnistaja olema.“

„Ei, härra õpetaja,“ ütles Helga Nuntius tasa, „teie teete talle ülekohtu. Ma poleks üldse kaasa tulnud, kui teie poeg sellest suurest rõõmust poleks rääkinud, mida ta oma isale tahtis valmistada.“

„See võib küll olla,“ arvas vanahärra järeilmõtlikult. Siis tõusis ta üles ja raputas poja kätt. „Aus oled sa, Richard, seda tean ma. Ainult kergemeelne. Ilmalaps kõige halvemast sordist. Aga kuigi meie teed kaugele lahku lähevad, ma soovin sulle su eduks südamest õnne.“

Siis seletas ta, et ta nüüd kööki läheb, et mingit toitu valmistada. Aga noored ei lasknud seda teha. „Selle eest muretseme meie ise! Isa, sa näita preili Nuntiusale aeda, et ta salatit võiks lõigata. Ma praen selle aja sees kartuleid sealihaga. Meil on nimelt hiigla söögiisu.“

Pikk piip veidi allapoole vajunud suunurgas, jalutas õpetaja oma aias puudevahel ja piilus aegajalt imestaval näol saledat, valget kuju, kes peenarde vahel seistes salatipäid valis ja neid lehtmaja kivilaul puhastas. Talle näis see nii imelik, et neiu oma tööd nii suure tõsidusega tegi, mis sugugi ta rõõmsa välimusega ei sobinud. Ja ometi oli ta ju üks neist vaeseist eksi-jaist, oli samasugune inimlaps kui kõik teised, kes rändasid kunsti teel, mis vääramatult viis patu ja põrguteele!

Ta ei teadnud miks, aga äkki tundis ta suurt, sooja kaastunnet oma poja noore kaasõpilase vastu.

Kui noored laua katsid, istus ta nende juures ja kallast veini klaasidesse. Sealjuures laskis ta neid omist tulevikuplaanest jutustada. Kuuldes, et Helga Nuntius juba eeloleval talvel näitelaval laulda mõtleb, surus ta huuled kõvasti kokku ja vahtis liikumatult oma veiniklassi. Juba noorusest peale oli ta sellise kasvatuse saanud, et ta külalise ees oma meelepaha varjas. Aga ta meeoleolu oli tusane ja sõjakas, ja ta pidi sagedasti klaasi tühjendama, et kerkivat meelehärma alla suruda.

„Vaata, isa, meil on samuti omad ideaalid, nagu teilgi, kui noored olite. Teie juures nimetati neid poliitikaks, meie juures aga kunstiks ja kultuuriks. Lõppude-lõpuks on see ju üks ja sama, nimelt vaimustus.“

„Mis on kõigist neist vaimustatutest saanud,“ ütles vanahärra, „kes aastal neliküm-mendkaheksa ühes minuga Pauli kirikus, Frankfurtis Maini ääres, istusid. Kuhu on nad jõudnud ilma usuta? Ainult sel, kes Jumala käekõrval käib ja ilma järelepärimata Tema sõnu usub, nagu laps isa sõnu, on õiged ideaalid.“

„Lase nüüd olla, isa,“ ütles Richard Marschall. „Nooruses — sa oled seda ju ise tunnud — ei tunta kurbust. Kes millestki ei-unista, sellele pole ka usaldust enese vastu. Ja kogemusi, neid ei saa meie ju pärida, neid peab igaüks ise omandama.“

„On teil ka sarnane vaade, mu preili?“ pööras end vanahärra mõttessevajunud neiu poole.

Helga Nuntius pööras oma pilgu tema poole.

„Mul pole veel kogemusi,“ vastas ta, „ja sellepärast on nii raske rääkida sellest. Mul on vaid lootused.“

Vana õpetaja ulatas talle käe. Ja siis kõneles ta muusikast ja endistest komponistidest.

„Ma ei mõista tänapäeva muusikat mitte enam, kuigi ma oma poja pärast sellega tegemist teen. Mulle näib alati, et uueaja komponistid ainult sellepärast midagi loovad, et enesele kuulsust võita, et nad ainult mõistusel kõnelda lasevad, kuna süda külmaks jääb.“

„See ei või olla tõsine kunst, kus vaid mõtted kõnelevad ja mitte süda,“ ütles Helga Nuntius. „Kus meie usume, seal ei õpi me ju teadusi.“

„Nii on ka usuga,“ lõpetas vana õpetaja ja saatis tusase pilgu broshüüridele omal töölaual. „Jumalaga ei mängita mitte mõnda mängu, kusjuures ainult oma kavalaid mõtteid saab mõlgutatud, millised aga vast homme juba veel kavalamalt üle trumbatakse.“ Ja siis pööras ta õiglase rõõmuga poja poole ja muheles: „Ma lasksin uue oreli ehitada. Ta on juba valmis.“

„Isa, siis peame silmapilk kiriku minema.“

Seda oli vanahärra oodanudki. Ta tõusis, võttis kirikuvõtme ja läks eel. —

Helga Nuntius seisis üksi keset kirikut. Ta laskis oma pilgud üle nikerdatud toolidade libiseda ja peatus siis laial altaril. Läbi suure, kirju kirikuakna tungis hele päikesekiir jahedasse kirikuhämarusse, ja selles valguses seisis Helga Nuntius nagu mingi võõras nähtus, ja ta saleda keha puhad jooned näisid nagu vana meistri käega lihtsale põhjale maalituna.

Richard Marschall juhtis isa tähelepanu oreli juures sellele.

„Kahju,“ ütles vanahärra omaette ja hakkas registreid avama. Varsti kõlasid toonid nagu laiad helilained läbi väikese kiriku, ja keset orelikõla tõstis Helga Nuntius oma hääle, alates vaikselt ja lõpetades täisõnnelikkude lootust:

„. . . Sest Kristus on ülestõusnud!“

Vana õpetaja mängis edasi tasastes, kaduvates variatsioonides. Aga ta pilk eksis oreilt vaimustatud neiu juure, kes kogu päikeseära oma peale oli tõmmanud, ja ta mõtted rändasid tagasi Marburgi, noorusrõõmsasse üliõpilasinna, ja ta nägi end õnneliku noormehena värvimütsis ja paeltes läbi tänavate sammuvat, et otsida, kus oleks see kõige ilusam . . .

See oli püha muusika, mida ta mängis,

aga muusika oli tugevam kui pühadus, sest muusika oli igavene noorus.

Kui ta noortega seltsis kirikust tagasi läks, oli ta hoopis teine inimene. Ta tuletas meele lõbusaid üliõpilasemälestusi, ümises neile oma sügaval bassihäälel viise ette, mis kord olid moes olnud, ja tahtis enne lahkumist nendega veel ühe klaasi tühjendada.

Aga Richard Marshall, kes ikka vaiksemaks ja vaiksemaks oli jäänud, sundis äkki kiirele äraminekule.

„Ilm läheb halvaks, isa. Kui me veel enne kõuet Eppsteini jaama tahame jõuda, siis on ülim aeg minekuks. Meil on veel terve tunni tee läbi metsa minna.“

Siis saatis vanahärra neid kuni oruservani ja seisis veel kaua seal, vaadates neile järele, kui nad kiirelt tagasi läksid laia maailma.

Sel õhtul ei lugenud vana õpetaja esimest korda mitte oma usulisi kirjutisi. Ta kraamis kohvrit, mis ta poissmehepõlvest veel alles oli, ja mis ta sealt välja tõi ja oma kirjutuslauale pani, olid läbilastud üliõpilaspaelad, kolletanud lehed üksikute siluettidega ja mõned kimbukesed kuivanud lilli. Kui majapidajanna õhtu hilja koju tuli, leidis ta oma vana õpetaja nagu hariplikult kirjutuslaua ääres istumas, aga ta ees oli tühjendatud veinipudel, ja käes hoidis ta oma naise pilti, mida ta aastaid enam seinalt polnud liigutanud . . .

Selle oli ta omale ka maailmast kaasa toonud, ja ta rõõmus ilmalikkus oli selles üksilduses mehe ainukene õnn olnud. Täna äkki teadis mees, et ta seda oli olnud . . .

Kui Richard Marschall Helga Nuntiussega metsa oli jõudnud, tõukas üks äkiline tuulehoog nad üksteise vastu.

„Juba käes, see ilm,“ ümises noormees, haaras kõvasti oma kaaslaste käe ja sammus kiiremalt edasi.

Mets oli muutunud pimedamaks. Mustad pilved seisisid nii tihedalt kõrgete puudelade kohal, nagu oleksid nad ostesse kinni jäänud. Siis tõusis uus tuulehoog, ajas pilved edasi, ja välgu ning müristamise saatel avanesid taeva jõed.

Richard Marshall oli ruttu oma vihma-kuue lahti rullinud ja Helga Nuntiusse õlgadele laotanud. Aga neiu nõudis, et ka tema ennast selle all varjul hoiaks. See olla kahele küllalt suur. Nii sammusid nad siis õlg õla vastas, mõlemad ühte mantlisse mäsitud, läbi mässava metsa.

„On teil hirm?“ küsis Marschall tasa.

Ja neiu vastas pearaputusega.

Siis hakkas noormees äkki oma noorusest kõnelema: „Ma ei taha teha end paremaks kui ma olen. Mul on võlgu ja mul on armulugusid. Aga nüüd tahan ma end kõigest vabastada. Seda luban ma teile.“

„Mispärast lubate te mulle seda? Ma olen kurb, et te sellist elu elate. Nüüd aga kahetsete ju seda.“

„Kahetsen?“ kordas Marschall. „Ei, ma ei kahetse.“

„Mitte? Ja — aga mis siis?“

„Ah, preili Helga, kuidas võiksin ma seda kahetseda, mis mulle elurõõmu ja elutundmisi tõi. Sellest õppeajast ei pääse keegi mööda, ehk ta saab veel siis õpilaseks, kui see talle enam ei sobi. Preili Helga, ma ei kahetse midagi.“

„Mispärast tahate siis kõigest sellest vabaneda?“

„Sest et kõigil rändamisaastail kord lõpp peab olema.“

„Ainult sellepärast?“

„Ei,“ ütles noormees täiesti rahulikult, „mitte ainult sellepärast. Sest et ma teid armastan. See on see põhjus.“

Ühelt ristteelt välja jõudes haarasid tuul ja vihm neid uue jõuga oma võimusse. Tugevalt üksteise najale toetades seisid nad tormi vastu. Siis vastas Helga nii tasa, et noormees ta häält vaevalt kuulis:

„Sest et te mind armastate . . .“

„Sest et ma sind üle kõige armastan. Enam kui oma kodu, enam kui oma kunsti.“

„Inimene ei või midagi rohkem armastada kui oma kunsti.“

„Helga, armas, ärka! Elu kutsub!“

„Selline elu, nagu Teie seda tunnete. See hirmutab mind.“

„Sellepärast, et teie seda ei tunne.“ Noormees pidi valjemalt kõnelema, et ta sõnad metsakohinas kuulda oleksid. „Siis mõelge ometi imeilusale hommikule, hõiskavale metsale ja laulvale nõmmele. Seal tundsitate, seal pidite ju ometi oma südant tundma.“

Uuesti möllas tuul puutüvede ümber. Helga Nuntius värises vihmast raskeks läinud mantli all.

„On meil veel palju maad minna?“ küsis ta külmetades. „Mul on hirm.“

„Helga, ma armastan sind . . .“

Siis märkas ta, et neiu nuttis.

„Vait, wait; mitte seda,“ ütles ta siis õrnusega, mis talle muidu võõras oli. „Ma ootan lihtsalt teie peale.“

Neiu raputas pead. „Ärge tehke seda, härra Marschall. Sest — sest teie pettuse. Ja selleks — olete teie liig hea. Ma tahan elada oma kunstile; meie kaks —

meie ei sobi sugugi üksteisega, nii armsad kui meie üksteisele ka oleksime. Teie olete elu, tugev, õitsev elu. Ma tunnen praegu juba, kuidas see mind eemale tõukab. Ma palun teid südamest, jätke mind!“

Preili Nuntius, kunstis rahu leidmine on vaid illusioon, ja elu ei lase end pilgata.“

„Ma pean minema oma rada, kui ma mitte kaduda ei taha.“

„Ma ootan,“ kordas noormees ainult. Ja nad sammusid vaikides ja mõttes metsast välja, kuhu nad hommikul lauldes ja muretult olid läinud.

Kui rong nad Frankfurti tagasi oli toonud, ja nad Bettermanni maja ees jumalaga jätsid, tähendas Richard Marschall tõsiselt Grubemaja peale.

„Seal ülal on kurb elu. Ta lebab juba kaheksa päeva ja peab kõige sügavamas rahus olema. Kopsud on haiged. Ma lähen ta juure üles, ma olen kohane seltsiline.“

„Härra Marschall — —“

„Preili Nuntius?“

„Kas — kas me peame ta kaotama?“

„Aga teie ütlesite ju ise: peaasi on, et meie iseendid ei kaota. Mis tähendavad teised.“

Siis langetas neiu pea ja läks majja.

Richard Marshall sammus Grubemaja poole ja astus kindlal sammul treppidest üles raskelt võitleva sõbra juure.

See tõstis end kuulatades patjadest, vaatas oma õe Johanna poole ja ütles naeratades: „Sealt tuleb elu!“

S. p e a t ü k k.

Sellel päevalei läinud Richard Marschall enam koju, ega ka järgmistel päevadel mitte. Kuni semestri viimaste päevadeni ei näidanud ta ennast konservatooriumis. Ta istus sõbra voodi ääres, kes nagu taht kustus, millega ta end kord oli võrrelnud, ja ainult veel lühikestel tundidel oma eluvaimu leegitseda laskis.

Õuvalvet vahetasid nad Johanna Grubega. Päeval aga istusid nad peaaegu alati kahekesi ta voodi ääres ja sundisid endid rõõmsad olema; sest Franz Grubet piinas see, kui keegi tema pärast kurb oli. Sellepärast naersid nad tema meeleheaks. See oli nende suurim ohver.

Muidu ei tohtinud peale arsti keegi ta voodi juure astuda.

Igal hommikul tuli Helga Nuntius, et haige tervise järele küsida. Aga ka teda ei lasknud haige oma juure, nii heameelega kui ta ka neiu külaskäiku ootas, ja kui väga ka ta silmad särama löid, kui ta

Karl Einbund, uus rülgivanem.

neiu samme kuulis. Johanna pidi Helgale ukse peal mõned lahked sõnad ütleva.

„Mispärast peab ta mind nähes ehmatama?“ ütles Grube. „Nüüd on tal ometi ehk ilusam pilt oma sõbrast meeles, ja ta ei tunne õudust minule mõeldes.“

„Siin aga peab sellega arvestama, mis sind rõõmustab,“ vastas talle Richard Marschall.

Siis kõigutas haige pead patjades siia ja sinna.

„Surijad on egoistid,“ vastas ta, „seda tean ma väga hästi. Teie arvate, et terve maailm peaks peapeale pöördud saama üheainsa inimhinge lahkumise pärast. Kui ma esimest korda surin — sa mõistad ju mind, Richard — siis uskusin ma seda ka, siis ootasin ma igapäev maailma kokkuvärisemist. Siis imestasin ma, et midagi ei juhtunud, et ükski inimene sellepärast tāsaselt või kiiremalt teenistusse ei läinud. Ja siis unustasin ma ka imestuse. Juba kakskümmend aastat olen ma surnud, ja ei peaks veel targemaks saanud olema? Vaata, Richard, kui ma nüüd, mida ma meeldi tahaksin, preili Nuntiusse oma voodi juure laseksin tulla, siis oleks see mulle suureks rõõmuks, mis mitmed tunnid kes-

taks, talle aga piinaks, mida ma mõõta ei jõua. Ma lähen, ja tema jääb. See oleks petis tegu. Ma olen küll eluaeg halb kaupmees olnud, kuid aus.“

Ja sõbra suremine tõi Richard Marschallile eluküpsuse.

Kui ta arsti, kes hommikul ja õhtul haiget vaatamas käis, välja saatis, et ta uurimise tulemusi teada saada, kehitas vana doktor õlgu.

„Ei ole muud midagi kui palavik, ja palavik on kõik.“

„Kas pole siis mingit õiget haigust, mille vastu teaks võidelda?“

„Kopsud, kopsud! See läheb juba lõpule.“

„Ehk aitaks õhuvahetus?“

„Teie ei saa ju teda Frankfurtist ära. Nädalate eest panin talle juba ette suve mõnes Schweitsi kuurordis mööda saata. Teate, mis ta mulle sellepeale vastas? „Kui ma seda teen, härra doktor, kui kauaks mõtlete siis mu jõudu ulatavat? Teie kõige parema teadmise ja ausõna peale?“ „Ja, vastasin mina, võib olla kuni talveni, võib olla kauem!“ Siis naeris ta ja arvas: „Ma teen ainult kindlat äri. Pealeselle suletakse ju konservatoorium alles viimasel juunil. Siin on mul ometi mu sõbrad lähedal ja siin kuulen ma mõnikord ka mõne rahvalaulu!“ Rahvalaulud on nimelt tema armsamad asjad.“

„Tähendab, pole enam mingisugust lootust?“

„Iga päev, mida ta veel näeb, on Jumala kingitus.“

Siis läks Richard Marschall tuppa tagasi, tegi õige rõõmsa näo ja koputas haige õlaile. „No jah, nii siis, kas ma seda ei öelnud? Kõik on hea. Ainult mitte lootust kaotada.“

Ja Franz Grube naeris üle terve lahja näo.

Ühel õhtul vajus haige sügavasse unne. Richard Marschall istus Johanna Grubega vaikides ta voodi ääres, ja mõlemad kuulasid ta hingetõmbeid. Varjud langesid tuppa, läks pimedaks. Aga keegi ei mõelnud sellele, et tuld süüdata. Kui kell lööma hakkas, tuksatas magaja. Marschall tõusis ja pani kella seisma. Siis istus ta uuesti teise kõrvale ja mõlemad kuulatasid sügavas vaikuses.

Linnas olid kellad keskööd kuulutanud. Tänaval oli liikumine vaikinud. Siis liigutas end Johanna Grube ja otsis sõbra kätt. „Richard, kuidas suudan ma seda teile tasuda? — —“ (Järgneb.)

Oslo krahv.

Norra kirjanik **Sven Elvestad.**

3

„Esialgul peate siia jääma.“

„Siia?“

„Jah, siia. Võite kindel olla, et nuuskurid minu maja väljas igaltpoolt silmas peavad. Kui siin vahetumalt tuli põleb, teie toas edasi ja tagasi käite ja aknale varju heidate, siis usuvad härrad väljas loomulikult, et olen veel kodus. Seni tarvitan ma üht tagaust, ronin üle aia naabriõue ja jõuan sealt teisele tänavale.“

„Nii on õige,“ ütles Gräff asja taibates.

ja ustavamaid linnavahte. Ja rahuldavalt märkis ta, et mees talle järele vaatas, kui ta temast oli möödunud. Loomulikult pidi ta oma välimusega mehes äratama tähelepanu.

Kui Krag oli jõudnud Pargiteele, hakkas ta etendama joodikuosa. Ta kõneles endamisi ja vehkis elavalt kätega. Viimaks jäi ta seisma assessori maja ette, toetas müüri ja lällutas tuntud tänavlaulu. Siis hakkas ta uuesti rääkima, kirus ja sülitas. Siis

Tartu Ülikooli 300. aastase juubeli puhul külastas Eestit Rootsi kroonprints Gustaf Adolf. Meie pildil kroonprints saabumisel Tallinna sadamas. Tema kõrval riigivanem J. Teemant ja nende taga Rootsi saadik Eestis baron C. O. Anders Koskull ja välisminister J. Tõnisson.

„On teil revolver?“ küsis Krag.

Detektiiv võttis taskust revolveri ja vaatas ta lasud üle. Revolver oli korras.

„Võimalik, et seda peate tarvitama. Ärge jätke nuuskurites väljas muljet avaldamast, nagu ajaks siin kaks inimest elavalt juttu.“

Nende sõnadega avas ta ukse ja läks välja. Ta läks tagatrepist alla ja jõudis õue, mis kõrge aia läbi naabriõuest oli lahutatud. Sellest ronis ta üles ja libises maha. Sealt läks ta välja pimedale, tühjale tänavale.

Mõne sammu järele kohtas ta linnavahti. Ta läks sellest mööda ja vaatas talle näkku. Tundis ta kohe ära. See oli üks vanemaid

tuigerdas ta natuke edasi, müürit tuge ot-sides. Viimaks kadus ta nurga taha.

Õigemini ütelda: näis nii, nagu oleks ta kõrvaltänavale kadunud.

Oieti oli ta aga ruttu üle assessori aia karanud ja teisele poole aeda maha laskunud. Sinna jäi ta tükiks ajaks liikumatult lamama.

Kuna ta midagi kahtlast ei märganud ja nähtavasti kedagi polnud oma manöövri läbi rahutuks teinud, tõusis ta ja hiilis maja poole. Põõsa taga seistes silmitses ta aialattide vahelt tänavat, nii et keegi tema nägemata ei võinud pääseda majja ega sealt välja. Maja tagakülj seisis ta ees.

Majas olid kõik aknad peale ühe pimedad. Rahuloluga nentis ta, et valgustatud tuba kuulus mõnele teenijale.

Tüki aega seisis ta liikumata ja ootas, ikka jälle üles valgustatud aknale, aeda ja tänavale pilku heites.

Äkki kustutati tuli.

Mõni minut hiljem kuulis Krag kedagi trepist alla tulevat, ettevaatlikult ja tasa, et keegi majas ei ärkaks. Võti pisteti lukuauku ja keerati ringi. Mees pikas manttis ja laiaäärelise viltkübaraga hiilis uksest õue. Ta süütas tuletiku ja pani sigari põlema. Tulevalgel tundis Krag oma mehe kohe ära.

See oli assessori paks, kahvatu teener.

Tema avas võtmega väikese aiavärava ja läks välja, ust oma taga lukustamata. Väljas seisatas ta pisut aega ja vaatas tänaval siia ja sinna poole ringi. Siis pistis ta mõlemad käed mantlitaskusse ja lonkis minema Drammensvej suunas.

Detektiiv hiilis talle kohe järele.

„Ta käib kui mees, kes teab, mis tahab,“ mõtles Krag, kuna mees tema ees edasi läks ja tagasi ei vaadanud. Drammensvej nurgal seisatas ta ja vaatas tänavlaterna paistel kella. Siis läks ta veel aeglasemalt edasi, käed seljapeal.

„Kokkuvõetud kohtamine määratud ajal,“ mõtles Krag. „Ta ei taha liig vara kohale jõuda, sellepärast käib ta aegamööda.“

Kuid Kragi suureks imestuseks läks mees ameeriklase majast, mis väljas Skillebäki ääres seisis, peatamatult mööda ja ei vaadanud üles akendegi poole.

Otse selle maja ees asetseis trammi peatus. Pingil, mis ootava publiku jaoks määratud, konutas keegi kõssis kogu, pea käte vahel. Teener silmitses teda ja Krag, kes ükskõikselt teist äärt mööda edasi läks, kuulis ta suust mõne kaastundliku sõna. Ta naeratas.

„Ta peaks vaid teadma,“ mõtles ta, „et see on üks meie nuuskureid, kes seal ameeriklase maja on valvamas.“

Kui teener veel mõne minuti oli käinud, pööras ta äkki paremale ja võttis suuna rentjee Bergi villa poole.

Krag nagu võpatas. See ei tähenda midagi head, ütles ta enesele, kui roimarid veel kord julgevad sinna minna. Mis võis ta seal otsida?

Kui teener oli jõudnud maja juurde, vilistas ta paar korda. Arvatavasti oli see mõni märguanne.

Kohe selle järele avati ettevaatlikult

uks ja lävele ilmus keegi valgesse rõivas-
tatud naine.

Detektiiv arvas selles ära tundvat ühe Bergi teenijatest, kuid pimedas ta ei võinud selgusele jõuda. Igatahes teevad nad siin rumaluse, mõtles ta. Naine laskis teenri sisse ja sulges ukse.

Krag jäi kannatlikult ootama. Natukese aja pärast väljus teener tüdruku seltsis.

Nüüd vilistas Krag heleda politseivilega. Paar linnavahti ruttasid kohale ja detektiivi käsul võeti nii teener kui tüdruk ägedale vastupanule vaatamata kinni.

Muidu ei nähtud majas kedagi olevat ärganud.

Krag võttis troska ja sõitis ruttu politseisse, kus teda ülem kärsitult ootas.

„Midagi uut?“ küsis see.

„Üsun, kaks süüdlast on meil käes,“ vastas Krag. „Aga enne kui aru annan, palun saata kedagi minu korterisse, kus Gräff mind ootab.“

Viibimata saadeti üks linnavaht Kragi lühikese kirjaga sinna. Siis andis detektiiv aru, ilma nimetamata ameeriklase nime. Ta nimetas teda vaid „üheks härraks assessori seltskonnast.“

„Homme kuulame vangistatud üle,“ ütles ülem rahulolles ja hõõrus käsi. „Nii oleks meil siis lõpuks jälg käes.“

Vaevalt oli ta seda ütelnud, kui keegi büroosse tormas. See oli Gräffi järele saadetud linnavaht, kes oli suures ärevuses.

„Gräff,“ ütles ta, „Gräff . . . Gräff . . .“

„Mis on on Gräffiga?“ küsis Krag, kes tõusis ja oli surnukahvatu.

„Gräff on teie korteris ära tapetud!“ vastas linnavaht.

5. R o i m.

Detektiiv vaarus.

„Hirmus!“ pomises ta. „Sellele võimusele ma ei mõelnud. See on selle jõugu töö. Kui nad löövad, siis tabavad nad tunduvalt. Aga siin löid nad ometi mööda!“

„Mis te sellega tahate ütelda?“ küsis ülem.

„Noh, Gräff langes kellegi teise eest ja see teine olen mina. Mind taheti kõrvale toimetada ja mitte Gräffi.“

„Jah, see on küll tõenäoline,“ arvas ülem.

„Ja mina ei puhka nüüd enne, kui ma vaese ametvenna eest olen kätte maksnud. — Kuidas pääsite tuppa?“ pööras ta linnavahi poole.

„Pärast mitmekordset helistamist tuli viimaks teie majapidajanna ust avama.“

„Ja laskis teie pikema jututa sisse?“

„Ei, tahtis mind sisse minemast keelda. Teie olla ütelnud, et ta kedagi sisse ei tohi lasta, seletas ta. Siis palusin ma Gräffile kirja ära anda. Tahtlikult võttis ta selle, avas korridori viiva ukse ja läks sinna sisse. Lähemal hetkel kiljatas ta kohutavalt. Mina ruttasin kohe sinna ja oleksin peaaegu ka ise kisendanud kohutavat pilti nähes. Minu ees suurel tugitoolil istus Gräff laibana. Tema rinnast, otse südamekoopast, oli paks vereoja maha joosnud ja sünnitas põrandal suure loigu. Mehe nägu ilmutas veel surmas kokkuvust ja vastikust.“

„Toas oli muidugi võitluse jälgi?“ küsis Krag.

„Mitte vähimatki. Näis nii, nagu oleks Gräff toolil istunud, meest sisse tulemas näinud ja kannatlikult surmava hoobi vastu võtnud, ilma et oleks sõrmegi oma kaitseks liigutanud.“

„Kummaline,“ pomises detektiiv, „väga kummaline!“

„Ma avasin kohe akna,“ jätkas jutustaja, „ja kutsusin paari linnavahti, keda nüüd majas koos on viis. Seni hakkas majas kõik elavnema. Majapidajanna hirmukisa oli kõik äratanud ja naabrid ruttasid kuulama, mis on. Mul oli tegemist neid rahustades, kuni nad jälle oma korteritesse tagasi läksid.“

„Ja te jätsite kõik muutmata?“ küsis Krag.

„Muidugi. Laotasin ainult rätiku surnu näole. Linnavahid valvavad trepil ja ees-toas, et keegi võõras sisse ei pääse.“

„Need olid siis jälle liivakoti mehed,“ ütles Krag. „Hirmus relv. Pean kohe sinna ruttama. Auto on ometi valmis?“

Ülem noogutas. Krag palus linnavahti teda saata, ja lähemal hetkel sõitsid nad detektiivi korterisse. Ilm oli alles pime.

Uksel Kragi maja õuel seisis linnavaht. Detektiiv väljus autost. Värava ees seisis latern, mis tänavat valgustas. Krag kummardas ja vaatas iga lapikese maad läbi. Laterna abil vaatas ta läbi siis ka koja ja trepid kuni kolmanda korrani. Ta tegi seda hoolega ja sihtiteadvalt nagu koer, kes on leidnud jälje. Ta palus enesele veel teise taskulaterna, kuid ei paistnud kõvendatud valgusele vaatamata otsusele jõudvat.

Uuesti alustas ta läbivaatamist tänavalt ja väravalt. Äkki vilistas ta üllatult, vististi oli ta ometi midagi leidnud.

Jäljed ei viinud trepist üles, vaid viisid välja õue.

Taskulatern käes, roomas Krag niiskel maapinnal. Uuris iga lapikest, mõõtis tsirkliga, pööras siia ja sinna, ja valgustas ümberringi, et midagi ta silmist ei mööduks.

Keegi ei osanud nii jälgida kui tema. Paistis, nagu oleks tal otse koera haistmine. Ta otsis kogu õue läbi. Alles taga-ukse juurde jõudes peatus ta. Arvatavasti oli ta tänaval jäljed leidnud, mis läbi värava läksid tagatrepi juurde ja trepist üles.

Kui ta oli jõudnud kolmandale korrale, läks ta ruttu korridorist läbi ja astus tuppa, kus surnud linnavaht, rätik näol, puhkas.

Seal võttis ta uue pooletunnise uurimise ette. Kui ta lõpetas, kutsus ta ametivennad tuppa ja palus laipa ära viia.

6. Mees troopikast.

Krag kõndis oma toas edasi ja tagasi, mõtles, kaalutles ja kogus oma tähelepanekuid, kui ta korteri ees peatus äkki auto ja politseiülem ise üles tuli.

Tulija vaatas ruttu üle toa, mis ikka veel verine oli.

Siis läksid härrad all ootavasse autosse, et tagasi sõita politseisse.

„Kas ei oleks nüüd aeg meest assessori seltskonnast vangistada?“ küsis ülem teel.

„Ei,“ vastas Krag. „Meil pole veel mingisugust tõendust tema kaassüüst roimas, ehkki ma olen veendunud, et tema on kõigi nende koletiste juhtiv vaim, ka selle mõrtsukatöö algataja. Peale selle ei tohi me unustada, et tema teatud määral ühe võõra riigi huvisid esitab. Tema on umbes nagu ametlik isik ja me ei tohi teda puutuda, enne kui meil tema vastu on küllaldasi tõendusi. Kõige esmalt peame tabama mõrtsuka. See on ebaharilik suur ja tugev, aga ka vanem merimees. Ta on hiljuti troopikast tulnud, kus ta arvatavasti pikemat aega on viibinud. Vististi ei eksi ma oletuses, et ta norra keelt kas vähe võ ei sugugi räägib. Paremat jalga tõmbab ta pisut järele.“

Üllatatult vaatas ülem Kragile.

„Olen hämmastunud, et teil roimarist on juba nii täpne teadmine,“ ütles ta. „Nii olete siis leidnud selged jäljed?“

„Enne kui ma oma majja läksin,“ teatas Krag, „vaatasin ma tänava maja ees läbi. Kuidas teate, on öösel kella kaheteistkümne paiku pisut vihma sadanud. Maapind oli siis veel pehme ja niiske ja jalajäljed sel-

gesti nähtavad. Märkasin kohe kahe suure saapa jälgi, mis ees platsil siia ja sinna käisid. Need tõendasid, et mees tüki aega seal oli edasi ja tagasi käinud; seda oli kerge näha. Ainult kord oli ta seisatunud. Jälgede suunast ja jälgede võrdlemisi pikast vahest mõistsin ma, et need jäljed oli jätnud suur mees. Peale selle ilmutasid jäljed teatud korratust, mis on iseloomulik vanematele meremeestele, kui nad maale tulevad.“

„Ahaa,“ hüüdis ülem, „mees ootas siis soodsat silmapilku, näiteks seda, mil te majast lahkusite.“

„Seda arvasin minagi hetke aega. Kuid sellest oletusest pidin loobuma. Selle mõrtsuka saatis keegi kohatundja sinna. Ja ma usun, ta ootas all tänaval märguannet kellegilt, kes majas viibis. Nad nägid mind ja Gräffi ülesminekul. Nad oletasid, et Gräff mind ainult saatis, et ma tänaval kallalekippumise eest oleksin kaitstud, ja siis jälle lahkus. Kui nuuskur majas siis kuulis, et ma tagatreppi mööda alla hiilisin, andis ta trepiaknast tänaval ootajale märku, uskudes Gräffi lahkumist ja minu majasse jäämist.“

„Oige järeldus,“ ütles ülem. „Edasi . . .“

„Roimarid on maja sisemust vististi varem tundma õppinud. Nad teadsid, et roimar tagatrepil kõige vähem müra teeb ja sealt kaudu kõige kergemini minu tšappa pääseb. Jäljed viisid siis üle õue tagatrepile. Mäletan selgesti, et ma minnes ukse lukustasin. Roimar avas selle siis kas järelehtud võtmega või muukrauaga. Siis hiilis ta trepist ettevaatlikult üles. Aga nüüd jõuame huvitava punkti juurde. Ma olin lootnud, et mehe jämedad saapad märjalt mudalt tulles trepile selged jäljed jätavad, kuid selle asemel leidsin trepilt paljaste jalgade jäljed. Mees on siis üles minnes saapad jalast võtnud, et ei sünniks müra. Ma nägin selgesti ta jälgi. Ta jalad on peale selle veel järele jätnud mingisuguse peene valge tolmu, mille ma kohe ära tundsin.“

Kuidas teate, on mul rikas kogu tolmu- ja liivaproove Oslost ja ümbrusest. Olen seda aastaid uurinud ja uurimus on mulle nüüd kasulik olnud. Noh, ma märkasin kohe, et trepil olev tolmpärit oli telliskivi- vabrikute ümbrusest, kus külmadel aasta- aegadel kahtlased isikud varjupaika otsisid.

Ahjud on seal soojad ja hulkurid ööbivad seal meelsasti.

Aga veel midagi müüd lugesin ma paljaste jalgade jälgedest välja.

Olen uurinud maailma mitmesuguseid jalahaigusi, eriti selliseid, mis muudavad jalgade loomulikku kuju. Neid on suur hulk. Nõnda on olemas tähelepanuvääriiv „ainhum“, mis varvaste näo ja seisukoha väga iseloomustavalt ära muudab. Trepil seisvalt jäljelt nägin kohe, et mees põeb „ainhumit“. See tihti väga kurjaloomuga haigus esineb aga ainult troopikamaail ja peaaegu ainuüksi täisealiste meeste juures. Nii on meil siis tõendus, et kõnesolev mees on tulnud troopikamaailt!“

„Suurepärane! Selle mehe isikut saab siis varsti kindlaks teha!“ hüüdis ülem rõõmsasti.

„Tösi. Ja minu arvates ei ole raske ka mõrtsukat leida! Arvatavasti on ta telliskivitehasesse jälle tagasi läinud.“

„Kas arvate, et pean ette võtma haarangu?“

„Ei, mina ise lähen sinna, hulkurina riidetuna. Loodan sealt leida mitu jõugu liiget ja siis on järg meie käes!“

Auto peatus politsei ees ja härrad läksid ülema büroosse. Siin töötasid nad üheskoos välja mõrtsuka tundemärgid, mis teada anti kõigile detektiivosakonna meestele. Kui mees ennast kuskil avalikult näitas, siis pidi ta kinni nabitama.

Kell oli vahepeal jõudnud viieni hommikul.

„Kell seitse kutsutakse kõik meie valvurid tagasi,“ ütles Krag.

„Kell kaheksa võime paksu teenri ja ta kaaslanna esiotsa üle kuulata. Minul on veel kaks tundi aega ja seda kasutan ma hästi. Ma ei ole kakskümmendneli tundi enam maganud. Kell seitse laske minu äratada.“

Nende sõnadega heitis Krag nahktiivaniile ja jäi otsekohe magama.

7. Ettevalmistused.

Kui Krag kahetunnilisest unest ärkates ja kosunult jälle päevatööd algas, laskis ta enesele kõige esmalt valvuritel teateid anda.

Valvur, kes kogu öö ameeriklase korteri ees pingil konutanud, jutustas, et hommiku eel keegi musta mantlit kandev mees villasse läinud. Maja olnud siamaani täitsa pime, aga kui mees sisse lastud, olla mõned puiestee poole seisvad aknad valgeks läinud.

„Kas võite teatada täpselt, millal ta saabus?“ küsis Krag.

„Usun, et see oli just kella nelja ajal.“
(Järgneb.)

Kihvt pardal.

Saksa kirjanik **Ralph Urban.**

Lõuna-Ameerika rannikul peab hulk seltse ühendust laevadega, mis mitmesuguste riikide suuri sadamaid üksteisega ühendavad. Ühedel neist laevauhisustest on asupaigaks Brasiilia pealinn Rio de Janeiro, kus mõni aasta tagasi algas üks seikluslik lugu, mis osavõtjaille küll elu lõpuni meelde jääb, kuigi sellest ajalehtedes vähe on räägitud.

Kiiraurik „Aquila“ oli ankrud hiivanud. Pikkamisi pööras ta kaitl avamere poole, et alles kolmepäevase sõidu järele peatuda Uruguay pealinnas Montevideos. Sadamast oli laevalt näha ainult veel pera, suitsevad korstnad ja heredas päikeses sädelev kiiliveeriba, kui üks noor mees kaid mööda hingeldades edasi tormas. Kohal, kus laev alles veel hiljuti seisnud, peatus ta hetke aega väsinult ja vaatas aurikule järele. Siis lippas ta nii ruttu kui suutis paadimaja poole, kuhu mõned „Aquila“ reederi mootorpaadid olid paigutatud. Kõige viimasse mootorpaati viskas noor mees ruttu mõned bensinikannud, mis lähedal seisis, pani mootori käima ja võttis mõni sekund hiljem täiel aurul suuna horitsondile kaduva auriku poole. Oli vaja teha võidusõit kõrge hinna peale: Jõudis ta aurikule enne kella seitset, see oli õhtusöögi aeg, järele, siis olid inimesed selle peal päästetud.

Väikesed põhjused omavad tihti kõige suurema mõju. Onnetus tahtis, et tol päeval tolle laevauhisuse toiduainete laos keegi noor abiline töötas. Hommikul viidi sealt kõik tarvilik moon, mida laev pikal sõidul vajab, „Aquila“ pardale. Muu seas oli seal ka kott peent suhkurt. Neil tundidel oli palju tööd. Lao juht, kes kontoris kutsuti, käskis uut abilist suhkrukotti, mis poolik oli, ettenähtud raskuseni täiendada. Noormees oli unustanud, millises ruumis suhkur seisis, ja läks seda otsima. Siis meenus talle, et ta juhataja kirjutustoas üht lahtist kotti oli näinud, milles vististi võis suhkur peituda, ja see arvamine tõestuski. Ettevaatuse pärast maitses ta seda pisut, leidis kotis olevat tõesti suhkrut, täitis koti, tõstis ta kaalule ja lisis sellele tarviliku osa juurde, seda enam proovimata. Nõnda rändas kott, mille ülemine osa peitis rotikihvti, „Aquila“ kööki, kus seda juba õhtul magusroa valmistamisel taheti tarvitusele võtta.

Samal ajal, mil „Aquila“ merele läks, märkas laojuhth hirmsat eksitust. Rotte lei-

dub iga laeva alumistes ruumides ja kihvt on nende hävitamisel mõjuvaim abinõu. Sellepärast peeti laevauhisuse laos ka alati kihvti tagavaraks. Kihvt oli arseenik ja teda segati peene suhkruga, et ta rottidele enam maitseks. Kui laojuhth jälle kontoris astus, nägi ta kohe, et kihvtikott peaaegu tühjaks oli tehtud, ja ta kutsus kohe abilise kohale, kes talle ta kartuse kinnitas. Meeleheitlikult jooksis laojuhth selle hirmsa teatega ühisuse kontoris. Seal viibis ainult veel üks ametnik õpipoiss Martiniga, kõik teised olid laeva ärasõidupäeval ainult laeva ärasõiduni tööl viibinud. Ametnik tormas telefoni juurde ja katsus peremeest tabada, kuulis aga, et see veel koju ei olnud tulnud.

Nüüd tegi ta enese arvates kõik, mis võimalik oli kolmesaja inimese päästmiseks „Aquilal“. Ta helistas sadama raadiojaama ja palus „Aquilat“ raadio läbi hoiatada, millega asi oleks joonen olnud, kui juba tookord Brasiilia rannalaevadel oleks olnud alatine sädemeteenistus. Laevad olid küll varustatud säate- ja vastuvõtteaparaatidega, kuid raadiotelegrafistil oli ka teisi ülesandeid, nii et ta ainult maru ja hädaohu puhul alatiselt võis viibida raadio teenistuses. Sellepärast telefoneeris teenija ka lennujaama, pidi aga ehmatuseks kuulma, et lennukit enne kaht tundi saada ei võis.

Nüüd ei teadnud ta ennast enam aidata, vaid saatis õpipoisi reederit otsima. Martin pistis kohe jooksmas; teel aga meenus talle midagi ja ta ruttas sadamasse. Tema tahtis „Aquila“ meeste elu ise päästa ja sellepärast ta ei tohtinudki peatuda. Ainus võimalus, mis talle veel jäi, oli see, et katsus laevale kiire mootorpaadiga järele jõuda. Õnneks teadis ta, et shefi paadid sadamas alati korras ja valmis hoiti.

Alles kui ta juba paadis viibis, taipas ta oma vastutuse suurust, mis ta endale võtnud, ja ta süda läks külmaks. Siis aga pigistas ta hambad kokku ja kõik ta mõtlemine muutus ainsaks tahteks päästa. Õnneks oli meri rahulik ja silmapiir selge, muidu oleks ta ettevõtte olnud lootusetu. Jahedalt hakkas ta kordamineku võimalusega arvestama. Kell oli 4.45, nii siis jäi talle kõige enam kaks ja veerand tundi aega. „Aquila“ oli kell 4.15 teele sõitnud ja oli temast siis pool tundi ees. Laev sõi-

tis kakskümmend sõlme tunnis ja mootorpaadist teadis ta ainult selle ülimate kiirust kilomeetrites ja neid oli 44 tunnis. Sellepärast võttis ta pliatsi kätte ja leidis taskust ka tükikese paberit.

1 sõlm = 1 meremiil ehk täpselt 1852 meetrit tunnis.

20 sõlme = $1852 \times 20 = 37.040$ meetrit ehk 37,04 kilomeetrit tunnis.

Seega oli mootorpaat ümmarguselt 7 kilomeetrit tunnis kiirem kui aurik. „Aquila“ oli pool tundi ees ja selle ajaga $18\frac{1}{2}$ kilomeetrit ära sõitnud. Kui kaua kestab see nüüd, et kiire mootorpaat talle järele jõuab? Martin arvestas edasi: Tunnis võidab ta paat 7000 meetrit, järelikult ühes minutis sellest kuuekümnendiku osa, see on $7000 : 60 = 116.7$ meetrit. Et tagasi võita 18.500 meetrit, selleks vajatakse nii paljude minutite aega, kui 116.7 meetrit 18.500 meetris peitub, see teeb $18.500 : 116.7 = 158.5$ minutit ehk kaks tundi ja $38\frac{1}{2}$ minutit.

Kirjutades viimaseid arve hakkas ta käsi värisema, sest nüüd teadis ta, et ta „Aquila“ veerand tundi liig hilja kätte saab. Ent sellegipärast ei kaotanud ta julgust, vaid mõttes palaviklikult pääseteele.

„Kui kaugel olen ma kell 7 veel „Aquila“?“ mõtles ta. Ja uuesti hakkas ta arvutama: Kell seitse vajan ma veel umbes 19 minutit „Aquila“ tabamiseks, nii siis viibin tast veel 19×116.7 meetrit kaugel, mis teeb välja 2217 meetrit. Ometi oli võimalik, et mootorpaati sellest kaugusest märgati, kui ta märku andis. Kui teda aga sellegipärast ei märgatud, mis siis?

Reederiäri katuseaias seisis vana shef ja vahtis pikksilma läbi merele, kuni mootorpaat õpipoisiga ta pilgu eest kadus; aga veel süiski vahtis ta tarretult ja murelikult sinisesse igavikku, sest võidusõit seal väljas tähendas ka tema enese elu ja tulevikku. Varsti pärast Martini jooksu tuli reeder kontorisse tagasi ja kuulis hirmsast õnnestusest, mis ähvardas reisijaid ja ka ta äri. Siis oli ta kuulnud, et ta õpipois oli ühe tema mootorpaadiga sõitnud merele ja peagi selgus, et poiss ise oma jõul tahtis päästmist toime panna. Kui ta tema pikksilma abil horitsondilt leidis, saabus parajasti teade raadiojaamast, et ei olla õnnestunud „Aquilaga“ ühendust saada. Nüüd teadis ta, kui keegi veel võis aidata, siis olid need Jumal ja õpipois Martin. Kui shef hiljem kella vaatas, ehmatas ta: kell oli seitse.

Täpselt samal ajal muutus tegevus draamatiliseks. Mootorpaat oli lähemale jõud-

nud kui meremiil, kui pilk käerandmekel-lale Martinile teatas, et otsustav hetk käes on. Ta sidus tüüriratta kinni ja seisis kohe selle järele pöörase sõidu õhutõmbuses ja mootori mürinas paadi ninas, rebis endal särgi seljast ja vibutas seda pea kohal, nii et see tuules kui lipp lehvis.

Möödusid põnevad minutid, siis nägi ta mõnda inimest „Aquila“ pardal, kes reelingul kummardusid ja tema suunas osutasid. Tema teravad silmad märkasid ka, et mõned temale rätikuga lehvitasid, aga muidu ei juhtunud midagi ja laev sõitis edasi kurssi muutmata.

Viimaks taipas Martin, et laevasolijad teda vististi arvasid mõneks spordimeheks, kes „Aquilaga“ tahtis võistelda. Uuesti tahtis teda meelega vallutada, siis meenus talle viimane abinõu. Mis tähendas tema elu sadandete elu kõrval? Ta avas bensiini-nõu, täitis selle tagavarakannust ääretasa, valas ülejäägi paati, kastis särgi bensiinisse, viskas sellegi paati, samuti ka oma teised riided, tõmbas üles tuletiku, viskas selle riinetele ja hüppas samal hetkel pea ees vette.

Silmapilk tõusis taeva poole majakõrgune tulelohe, ja sekund hiljem lendas paat määratu raginaga õhku. Hiigelsuitsupilv tõusis üles taeva poole.

„Aquila“ masinaruumis jooksis ülemmasinist käsunäitaja juurde (mida komandosillalt juhitakse ja mis moodsta laeva juures asendab kõnetoru), sest signaalikell helises ja see tähendab välismerel alati sündmust. Näitaja osutas „stopile“ ja kohe selle järele teatas ta „täiel aurul tagasi!“ Kuna ülemmasinist laevale viibimata kästud suuna andis, saatis ta kohe ahjukütja üles vaatama, mis lahti on.

Mees leidis üleval kogu meeskonna täies tegevuses. Lahtistati päästepaat ja täideti meestega. Pinevalt jälgisid madrused — sõitjad olid juba õhtust jõomas — päästemeeskonna tegevust. Vaevalt oli väsinud Martin päästepaati tõmmatud, kui ta kõike jõudu koostades kisendas: „Mitte süta — rotikihvt suhkru asemel laevas!“ Siis kaotas ta meelemärguse.

Madrused ei taibanud tema hoiatuse mõtet, teatasid aga seda laevale jõudes kohe kaptenile. Õnnetust aimates ruttas kapten kohe kööki, kus parajasti kõik koka ümber talitasid, kelle süda äkki oli halvaks läinud, pärast tegemisel oleva magusa roa maitsmist.

Kunagi oma elus ei ole kapten jooksnud

nii ruttu kui seekord köögist söögisaali, kus magusroog juba oli lauale antud. Ainsa pilguga nägi ta, et mõned reisijad olid seda sööma hakkamas, ja et enam ainustki sekundit polnud kaotada, siis valis ta drastilise ahinõu.

„Käed üles!“ kisendas ta saali ja kiskus samal ajal revolvri taskust.

See mõjus nii, et sööjad ehmudes jalule kargasid, kuid keegi enam lusikat suhu ei tõstnud. Nii pääseti „Aquila“ reisijad.

Kes aga magusat sööki juba olid maitsunud, need aitas arst hädast.

Kui väga Martinit sel reisil hellitati, võib arvata, ja kui ta viimaks sama auri-kuga Riosse tagasi jõudis, ootas teda suurepärase üllatus. Esimesena tuli ta shef laevale, kaisutas teda kõigi nähes ja küsis temalt, kas ta ei tahaks hakata tema kaastööliseks. Ja nõnda sündis haruldane juhtum, et vaesest kuuteistkümnenda-aastasest poisist sai rikka reederi äriosanik.

Nutvad roosid.

Arnold Liiv.

Kõikjal valitseb suiõine rahu. Kusagil aedade rägus tasa veel siristab heinaritsikas. Kuu serv, põuast punane kui kohkund ampel, mis kogemata metsa latvadesse unustatud, — vaatab uinuvat maailma. . .

Linna serval, ühises rahus kogu ümbrusega, puhkab väike ajahambast sündud majakene keset tihedat aiakest. Aia keskel, ümmargusel peenral, seisavad roosipõõsad täis tumedaid, veretavaid õisi. Olgugi, et ümbrus põuavaevas — hoolas neiuikäsi on igal õhtul jootnud korralikult uhkeid õisi. . .

Kuu kiirtes hiilgavad üksikud kastid ja õhtuse kastmise piisad kalliskividena roosi õitel. Iga roosi punane õis on valmis soostama oma hinge aardeid kuule, lämbuvhummavale suiõõle. . .

„Kellele meid? Kui kauaks meid? Milline on meie lunastuse hind?“

Tasa avaneb madala majakese väike uks ja aeda ilmub paljajalu ja õhukeses linik-särgis neiu täis kirge — täis igatsust. . .

Kuu kiired ahnelt kallistavad neiu veetlevaid, apraid kehavorme. Ja neiu — õunana küpseb ta suiõiste kuukiirte käes. Kellele? Millele? Kas armastusele? Vast koguni minule?

Ümbrus uinub, magab raskelt, aga igatsus neiu hinges on valusalt ärkvel. . .

Kaovad üürikesed sumedad suiõötunnid. Kuu on juba küllalt kallistanud neidu ja ta veretavaid roose aias. . . Veel viimast pilku neile heites märkab ta — nad nutavad. . .

„Nägemiseni, minu roosid — veel on eel teil rida sumedaid suiõid, mil teid murtakse — vast liigagi vara,“ ning tasa vajutab kuu ampel oma näo metsa varju. . . Poolmetsikus aias ootab võluv neiu asjatult enda armsamat, aga lillepeenrail nutavad hommikuses kastes purpurpunased roosid. . .

22.VII.32.

Suvine aed.

Valev Ulbopuu.

Oõ lennutelles soojuse on viinud siit ja tumedana paistab aiafeede kruus; kui raugalt pudenenud juus on rohul ämblikvõrgu hõbeniit.

Veel kauaks püsima jääb jaheduse lehv ja õiekarikatel kastemärg, kui taeval päikse tulikärg ju ammu põuast suvikuuma loov.

Just nagu roheline kafuskivistik on uibu muruvarjav võimas kroon — sest hämar tumesügav toon ja päiksekiirte ekslev laigustik.

On viljust marjapõõsail vaaldund iga oks ja kõrvitsate hiiglalehti all ju paisub vilja uhkelt kuldne pall: nüüd elab, lõhneb aias iga oks.

Siluetikunstnik.

Austria kirjanik **Anne Marie de Grazia.**

Õilis kütselts pühitses oma seltsimaja õnnistamisepidu ja oli korraldanud võidulaskmise auhindade peale. Pidul oli suurepärase, sest täidetud oli mitte ainult kindelaud, kust auhinnad kütidele meelitavalt silma paistsid, vaid ka need lauad, millede ääres söödi. Nii mõnigi auhinnatud võitja uhkustas teiste keskel, kuid need teised ei vihastanud, teades, et veel polnud saabunud peo haripunkt. Veel puudus see, kellest kõik sosistasid:

„On see aga mees, sest nii teravaid silmi, nii kindlat kätt, mis kunagi ei eksi, pole kellelgi teisel!“

Kostavad hüüded, tervitused!

Ja teatavad, et oodatu on astunud nende hulka.

Tulija oli aga nii õrna kehaga, et keegi ei sõندانud arvata, et temas nii ebaharilik jõud peitus; kuid kõik imetlesid ta kunstnikupead, mille õilsad näojooned laskisid oletada enam elu seespool kui jõurikast kütiele.

Ta käekõrval oli gratsiöösne, ebaharilikult pikantsuselt silmapaistev naine, kelle vastu mees oli väga viisakas. Enne kui ta tänas tormiliselt teretavaid sõpru, kandis ta hoolt naise platsi eest, tellis veini ja maiustusi. Siis alles andis ta üksikutele sü-

damlikult kätt ja hakkas ümberpiirajatega vestlema. Neile aga, kes teda hästi tundsid, torkas silma ta murelik nägu ja vaevaga varjatud rahutus. Ta selgetes sinisilmades, milles muidu seisis heatahtlus ja avameelsus, peitus nüüd midagi vubisevat. Ta pilk lendas otsides ringi, tumenes, muutus otse ähvardavaks, kui langes kellelegi eemalseisjale. Äkki tekkis tema seni nii tarretusse olekusse elu. Najatades patsutas ta ühele sõbrale, kes teda manitses minna laskmisele, õlale ja hüüdis naerdes:

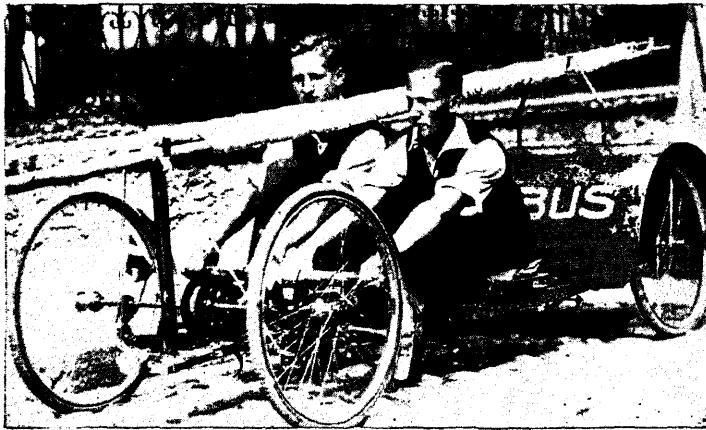
„Laskmiseni on veel aega! Las ma tõmban enne veidi hinge. Enne õilis kunst!“

Ta plaksutas käsi ja hüüdis vainustusega, mis aga paistis osalt olevat teeseldud:

„Mulle on täna silma torganud keegi piltilus laps. Ütlen teile, sellist naist ei ole minu kunstnikusilmad veel kunagi varem näinud. Selle igavestan ma nüüd paberis ja temale ma sihin! Vaatame, kas suudan tabada ta aju ja südant ja peeneid jalgu kolme lasuga.“

Ta võttis taskust käärid ja musta paberi ja sulges hetkeks silmad nagu inimene, kes enne nähtud pilti meelde tuletab. Siis pani ta käärid paberi külge ja varsti ilmus ta kunstisharjunud sõrmede all hurmav naisekuju liigutavõrnade kehaliikmetega.

Kõik hõiskasid ja lasenguplatsile minek kujunes otse võidurongiks. Teenistusvalmis käsi kleepis kujukese seibile ja asetas selle kütli poolt määratud kaugusse; teised laadisid püssi ja ulatasid selle siis siluetikunstnikule. Kuid enne püssi tõstmist ilmus ta silmadesse jälle vubin, eksisid need uuesti otsides ringi ja löid ähvardavalt loitma. Mõni sekund näis lähemalseisjale, nagu tahaks muidu alati tasakaalupidav kunstnik tormata selle kallale, kes parajasti ja nähtavalt plaanitult lähenes eemalseisvaile naistele, kelle hulgas ka kunstniku abikaasa teiste daamidega elavalt vestles. Ümberseisjad arvasid hetkel tundvat pettumust või vähemalt valekujutelma, sest juba järgmisel sekundil tõstis

Mootorita „auto.“

Neil päevil liikus Tallinnas ja Piriita rannal omapärane neljarattaline käsitsi edasiasjav auto-jalgratas, mis liigub hoovapõhimõttel, nagu raudteedresina. Selle sõiduki, mis liigub heal teel 25—40 km. kiirusega on konstrueerinud noored riitalased V. Klee ja K. Busch, kes on andnud talle nimeks „Klebus.“ Tuulise ilmaga võib kasutada edasiliikumiseks ka purje.

meisterkütt ja silueti-
kunstnik relva, sihtis ja
tabas, nagu ta ennustan-
nud, kolme lasuga pisi-
kese siluetikuju aju, süd-
dant ja peeneid jalgu.

Tõusis mürisev juubel.
Tõsteti klaasid meister-
küti terviseks ja ülistati
teda, kuni ta, võidurõõ-
must väsinuna, austuste
eest plehku pani. Keegi
ei teadnud, kuhu ta oli
kadunud.

— — —
„Sa tuled homme minu
juure, eks ole nii? Kui
väga ma sind armastan,
tead ju ammu!“

„Seda tean ma küll, aga
sina ei ole ma teil lubanud
enesele veel ütelda!“

„Ah, nii ei ole ma siis ikka veel kauge-
male jõudnud. Millal ometi jõuan sind oma
kirest veenda? Luba meil kord ometi ka-
hekesi ja kellegi nägemata koos olla! Siis!
Jah, siis! Ära ometi usu, et sinu mees sind
veel tõsiselt armastab! Veel praegu löikas
ta välja noore naise silueti ja laskis tal
kuuli läbi südamest ja ajust, muidugi löbu
pärast, et paremini oma armastust selle
olevuse vastu varjata! Nii siis tuled homme
minu juurde? Mis? Minu kodu saab sind
vaimustama. Võin rahulikult võistelda sinu
mehega, kes oma kunstnikukutsele on nii
uhke. Kuid minul on palju teisigi vahendeid
kui temal sinu elegantsuse rahuldami-
seks! Mul on võimalus iga sinu soovi su
silmist ära lugeda ja täita!“

„Ja tema?“

„Arvad oma meest? Ah see? Usun, ta
ei aimagi. Temal on keegi teine juba ammu
peas ja veres! Sa ju kurtsid isegi, et ta
sinust kauemat aega eemale hoidub.“

„Jah, sestsaadik kui teie minu ligidale
ilmusite.“

„Usud sa, et temas on ärganud kahtlus?“

„Seda ma kardan juba ammugi.“

„Tühi kõik!“

„Tema on meisterkütt. Kedagi ei saa
temaga võrrelda. Veel iial pole ta lasknud
märgist mööda!“

„Kui ka! Enne peab olema tõendus.
Põhjuseta ei tapa ükski mõtleb mees — ja
selline tahab ta olla. Nii siis ikkagi homme.
Tean ju, et sinagi mulle oled hea. Sinu
igatsus õne järele, sinu soov elulusti, ilu-
duse ja luksuse järele on su armastuse tema

Pirita rannakuninganna ja näitsikud.

Pirital valiti rannasalongis teiste kuurortide eeskujul esmakordselt suve-
kuninganna. 13. võistleja hulgast valiti kuningannaks 16. aastane preili
Aino Linder (keskel) ja näitsikuteks preilid Rosa Kets ja Lydia Gerda.

vastu juba ammu surmanud, kui see üldse
olemas oli. Sestsaadik kui ta sinu, sa ilus
ja armas õis, on jätnud hooletusse, on su
haavatud uhkusel õigus kätte maksta. Sa
karistad teda vaid ta teenete järele!“

„Ja selleks oleks mul küll lusti.“

„Sa tuled siis?“

„Võib olla.“

„Ei! Mitte võib-olla! Kindlasti! Mina
tulen sulle järele, võtan nagu praegu sinu
ümbert kinni ja röövin suudluse su magu-
sailt huulilt! Miks sa ennast kaitsed?
Miks sa ehmatad?“

„Kahin! Kas sa ei kuulnud midagi?“

„Ah tühja! See oli kujutelm? Ära veel
mine!“

„Ei, ei! Ma kardan väga. Lase mind
minna!“

— — —

„Aga päevakangelane! Meisterkütt! Si-
luetikunstnik! Mis sa siis siin teed? Põ-
gened meie hulgast! Otsime sind juba am-
mu, ja siit tühjast ruumist, kust me sind
ei teadnud otsida, leian ma sinu! Tule
ruttu jälle meie hulka! Meil oli käelöö-
mine! Proovi veel kord oma kunsti. Nad
kõik kemplevad juba oma peaga ja tõen-
davad, et sa silueti südant teatud kaugu-
sest enam ei taba nagu ennist, kus ta sinu
ohvriks langes.“

Sõber jäi äkki vait, sest kunstniku pilgus
helkis sisemine piin, mille all ta kannatas.
Mehe käed läksid rusikasse, siis löikas ta
mustast paberist kääridega välja kunstitöö,
mis kujutas kaht inimest, kes üksteise üm-

bert kinni hoidsid. Suudluströöviv mees võitis võidukindlalt gratsiöösi, pikantse proua. See oli vaid siluett, aga kujundatud elu järele loomutruult. Selle proua mehe poolt, kelle kõrvus veel kõlasid sõnad, mis hävitasid ta elu ja armastuse õnne ning kihutasid teda oma haavatud meheau lepitama.

„Mis? Mis sa praegu ütlesid? Minu sõbrad kahtlevad, kas mina, meisterkütt, keda te kõik kiidate ja keda kiidab isegi mu oma naine, suudan teatud kaugusest tabada truuduseta naise südant ja tema võrgutaja tühja südant? Ahahah? Tule, tule ainult! Tule kohe kaasa. Eest, mu härrad! Kes kahtleb, saagu tõenduse. Vaadake siia! Kuju on väike; kopeerisin ta looduse järele aianurgas, salajas kuulatades armastajapaari juttu. Mis peale veate kihla? Taban kuju südame ja hävitan ta tühjuse. Ainult kaks lasku!“

Kõik jäid kuulama, kõiki üllatas toon, kõigis hämarlus aimdus, et siin polnud enam juttu naljast ja laskmiseoskusest, vaid siin valmis draama, mis lähenes oma hari-punktile!

Ehmunult, kahvatult, üksteisega pilke vahetades katsusid kunstniku naine ja ta armuke endid teiste selja taha pugedes varjata. Keegi ei kahelnud, et oli saabunud kättetasumisetund. Kõik nägid kunstniku ülestõstetud rusikat ja värisesid.

„Ja kui ma seda tasun iseenele eluga,

teise ilma ääretusest tooksin ma enesele silmade teravuse ja kindla käe, et lasta meisterlasku, millega veel keegi pole saanud hakkama. Vaadake kõik sinna! Kas näete seal valgel seibil musta siluetti, milles üks paar patuses armastuses hõljub? Kumb neist peab saama esimese lasu? Kas ei ole patt teise naist õigelt teelt eksitada ja võrgutada? Kas ei peaks meie mehed olema sealgi tugevad, kus me harilikult oleme nõrgad? Hea küll; siis võtan ma eslotsa teda sihiks. Kuid pea! Kas viibib keegi lasuteel ja kas ei peatu keegi argpüks seibi taga? Noh, seda parem! Tema aju saadan ma esimese kuuli!“

Veelkord välgatasid ta ähvardavad silmad, siis sihtis ta kaua. Äkki käis pauk. Kaja kustus.

Surmavaikusest käis läbi kõle kiljatus.

Teine järgnes naise suust.

Siis kuuldi keha rasket kukkumist.

Juba tõstis kütt uuesti püssi hüüdega:

„Ja nüüd truudusetu naine!“

Sõbrad kiskusid tal püssi käest. Üldine hirmukisa peatas teda.

Ehkki kaugel seibist ja siluettist taga pool vaatajate hulgas, oli siluetikunstniku naise võrgutaja surnult maha kukkunud.

Tema vigastamata oimukohast nirises väike veretilk.

Tunnistajad vaidlesid, kas mees suri ehmatusest või hirmust, või oli see kättemaksja kange suggestioonijõud, mis ta tappis.

Purskkaevul.

Ikka vaatlen sind, mu pisarline sõber. . . Eile ja täna — igapäev istun su kivisel veerel ning vaatlen, kuid pillud hõbedaseid piiske.

Su laulud on sulisevad ja hüpe kerge. . . ent järeljätmatu igatsusega sa hütad mind. . .

Kõik vaatlevad sind. . . Lapsed käharkjuukselised su peegelpinnal paberist laevu, raugad väsides puhkavad su kivisel veerel.

Kui palju nukrust hiilib su pinnal, kui saabub öö, ja su laulu sulin suudleb murelist pimedust. . .

Kui palju naeru sädeleb su piiskes, kui

helkleb päike ning taevameres ei eksi ühtki ähmast pilve. . .

Ikka vaatlen sind. . . sa mu pisarline sõber, kes vaid laulab omi sulisevaid viise, niiskeid ja külme.

Mu kuju kannad sa oma peegelsilmis, nagu armastaja hell. . . Tood rahu mu igatsejale hingele oma niiskeil, sulisevail laule. . .

Ikka vaatlen sind, mu pisarline sõber. . . Eile ja täna — igapäev istun su kivisel veerel ja vaatlen, kuid pillud hõbedaseid piiske. . .

Tallinnas, 1932 a. **Aleksey Dolgošev.**

Jonny läheb kord üles.

Daani kirjanik **Hans Rasmussen.**

Reisijateaurik „Bernabuco“ sõitis tumedalt mürisevate masinatega ja kolme suitsuta korstnaga Teneriffast mööda. Esimeseklassi lai promenaaditekk oli sada meetrit pikk. Salongides määgisid jazzisaksofonid, kuristasid banjod ja vilistasid viiulid. Seal tantsiti ja flirditi, pilluti konfette ja koketeeriti maskidega, kanti frakki või kostüümi ja nauditi peo maagilist võlu siin unistava taeva all laulval merel.

Neli tekki allpool oli muusikanarmaid vaevalt veel kuulda. Siin kostsid palavatest, lämmatavatest kabiinidest teised helid: väsinud kütjate ja teiste teenijate raske norskamine. Süsi enam ei olnud, Jumalale tänu, aga ka õlikatla riigis näitas termomeeter tihti üle neljakümne kriipsu . . .

Jonny Hartmann seisis reelinga ääres. Ta ei maganud. Ta vahtis üles, sinna, kus vankuvatest kirjudest peolaternatest särasid tuled. Teda varjas suur rauduks, mille taga ta seisis, stud-ing. ja kütjaabi Jonny Hartmann. Tema saatus oli nii lihtne ja väike leht välja rebitud hädaaja mammutiraamatust: isa surnud, õppimine lõpetamata, koht olnud, kohalt vallandatud, viletsust tunda saanud ja viimaks laeval randunud. Nii võis elada ema ja temagi.

Nii oli möödunud kuu, pool aastat, terve aasta. Tänapäev. Neli tundi tööd, neli tundi puhkust. Katla leilis, kus kõik oli kuum, sest et ka väljas, Rios, Montevideos või Buenos Airesis päike kui tulekera taevavõlvil seisis. Mis teistele sai harjumuseks. muutus temal meeleheiteliks. Ta ootas, ta otsis — teed ülespoole. Ta töötas ja hoidis kokku, ei lubanud enesele midagi, jäi üksipäi. Aga vaevalt edenes asi. Siis saabus päev, mil ta tegi määratu otsuse, kurja, kehalikust ja hingelikust piinast sündinud otsuse.

Ja nõnda seisis ta varjava raudukse varjus reelingu ääres, Jonny Hartmann, ahjukütja: frakk seljas, läikivad lakkkingad jalas. Pärast tundisid kestnud käte puhastamist, mis olid suured ja tugevad ja sobivad ta hiiglakehale.

Kui kaaslased magasid, oli ta ennast dushiruumis, pimedas, ümber riietanud. Praegu möödus ohvitser oma valvekäigul. Nüüd seisis tee üles ta ees. Jonny hiilis läbi tuhmilt valgustatud käikude, ronis

treppidest üles, üks tekk, kaks, kolm, neli tekki — ja üleval ta oligi. Laeva plak-suva lipu all. Muusika oli üsna ta lähedal. Üsna lähedal istus üks armastajapaar. Jonny läks, käed taskus, pikkamisi üles paaditekile, kus olid luksuskabiinid, millel olid valgustatud aknad. Aknad olid pärani lahti ja kerge oli neist sisse pugeda. Ja seda Jonny teha kavatseski. Laev tantsis. Maskipidu oli täies hoos. Kõik oli ta täpselt ette valmistanud: frakk ja lakkkingad pidid pärast kaduma merre ja keegi ei tohtinud aimata, et üks ahjukütja . . .

Paaditekil oli kõrge, klaasist ja avatud luuk. Sealtoolas välja valgust ja suitsu ja auru. Jonny seisatas ja vaatas alla.

See oli suur salong. Suured klaasüksed olid pärani lahti. Valgete linadega kaetud laudade juures istusid elegantsed inimesed, lustilikud, rõõmsad, vallatud. Jonny laskis silmad käia üle laudade: keegi vana valge peaga daam istus seal oma täisealiste laste seltsis ja silmitses neid, kui nad tantsisid. Noored mehed nagu tema suudlesid saledate päevitunud neidude kätt. Rikkad kaupmehed sõid ühe laua ääres. Ja välkiirelt sähvatas Jonny läbi mõte: kas ei olnud temagi ema nii uhke ja õnnelik, kui ta koju läks ja oma teenitud raharaasud lauale pani? Kas ei võinud siis temagi, nagu need teised siin, mõnda neiu armastada? Kas ei olnud ehk mõnedki neist rikkastest kaupmeestest kord samuti alanud kui tema?

Ja nõnda tuli, et Jonny Hartmann naeratades ja lõbusasti, häbenematult ja muretult, suurena ja blondina, esimeseklassi salongi läks, otseteed ühe ilusa neiu ette astus, kes oli sale ja meeldiv ja kandis tore-dat niilirohelist kleiti.

Ta kummardas ja tantsis temaga.

„Teie olete ju nii heas tujus? On teil väike kilk peas?“ küsis neiu.

Ei, tal polnud kilki — ta naeris mõeldes, et neli korda alamal ta kaaslased nüüd norskasid! Millised näod teeksid need küll teda nüüd siin nähes?

„Tulge natukeseks meie laua juurde! Minu isal on eriti ilus laud tekil . . .“

Isa, punaste põskedega, lahke härra, raputas härra Hartmanni kätt.

Jonny mõtles ainult silmapilgule. Jonny nägi vaid neiu. Ja kui ta teda vaatas,

siis läks ta süda külmaks, mõeldes, mis kavatsus tal oli olnud. Neiu nimi oli Brigitte Reimers. Kaksikümmend aastat oli ta vana. Nad tantsisid tekil ja tähed lendasid nende kohal. Kas oli see järsk õnn, või oli see troopikaöö või ainult nooruse võlu . . . nad tundsid, kuidas nende südamed hakkasid vasardama ja nende silmad löid lõkendama. Tunnid möödusid. Kell sai kaks. Muusika lõppes. Enamik reisi-
jaid oli juba läinud voodisse.

Aga papa Reimers ootas paari härra seltsis veel päikesetõusu. Ja nõnda juhtus, et Jonny ja Brigitte seisis üksipäi tekil plaksuva lipu all ja muud ei teinud kui üksteist silmitsesid või käed üksteise kätele panid reelingul.

Kuid kell kaks algas juba Jonny teenistus. Ja juba kella kahest saadik otsisid ta ülemus ja kaaslased ahjukütjat Jonny Hartmanni.

Hiljem siis välgatas päikese esimene kiir üle klaasrohelise merepinna. Ketas kerkis purpurpunasena üle horitsondi. Nüüd suudlesid nad üksteist kord õige õrnasti ja ehmatades. Siis jäid nad üksteise kõrvale seisma, õige ligidal ja väga vaikselt.

„Tere hommikust, härrased! Kõik hea?“

Brigitta pööras säravalt hääle poole. See oli esimene ohvitser. Ka Jonny, kahvatu ja kohmetu, pööras ümber. Lühikese sekundi kestnud vaikuse käristas ohvitseri mürisev hääel:

„Kas olete hulluks läinud, inimene? Kogu laeva oleme läbi otsinud ja teil on jultumust siin frakis ümber kolada! Noh. Tulge aga viibimata kapteni juurde! . . .“

Jonny nägi ainult veel Brigitte kohmetut, ahastavpaluvat pilku, siis sammus ta ohvitseri kõrval üles „kõnepoodi“, nagu kapteni kabiini hüüti.

Kapten oli tark mees ja hea mees, kuigi ta oli mõnikord hirmus jäme.

„Nii siis olete saanud päikesepiste, mis? Hamburis olete vallandatud ja asi tahe..“

Vallandatud ja lõpp . . . see oli kõik, mis Jonny kuulis. Ta vajutas uksekäerauale, kuulis veel nagu läbi udu, et kapten ütles . . . : „Teisiti ma ei või, noormees..“ Ja siis ronis frakkikandev ahjukütja neli treppi jälle alla . . .

Mis tähendas kaaslaste hammustav pilge . . . „ära unusta valget lipsu katla juurde minnes . . .“ Ei midagi. Aga mis

oli see kaotatud neiu ja kaotatud koht? Kõik. Ja oli hetki, mil ta ennast kirus, et ta ei olnud üleval! klaasluugi juures enesest varem võitu saanud.

Põrgulikud olid viimased päevad kuni Hamburini. Ööseti, kui tuul muusikahelid alla kandis, toppis ta enesele sõrmed kõrva, mõeldes, kuidas ta pidi koju minema teatega, et ta on vallandatud. Valu ja piin piitsutasid ta närve.

Hamburg. Vimpel laeva kohal. Laev kaldale kinnitatud. Viimane tush muusikalt. Esimese klassi reisijad lahkusid laevalt.

Meeskonnateki sügavusest vahtis Jonny üles, tundes, kuidas ta silmad läksid niiskeks, kui nägi, et kaks saledat jalga üle silla sammusid.

„Siin, Hartmann, kiri teile . . .“

Kiri temale? Ta kiskus selle lahti ja ta silmad läksid suureks ning selgeks, ikka selgemaks ja rõõmsamaks, ja ta luges:

„Armas härra Hartmann!

„Kas teate, kuidas mina kord algasin, kui olin välja rännanud Lõuna-Ameerikasse? Müüsin kõhul kantavast kastist shokolaadi. Ja ma ei olnud mitte stud-ing. Nii siis tulete täna õhtul meie juurde õhtusöögile, siis räägime kord tõsiseid sõnu. Ka Brigittele teeb see meelehead. Teate, tubli mees leiab juba teed üles. Muudkui see tee peab olema õige. Ja töö pole kellelegi häbiks. Teie Reimers.“

Kolm korda keerutas Jonny ennast kannal. Siis pakkis ta oma pambu ja jooksis kui tagaetud haug üle teki. Üles kapteni juurde, et temalt paluda luba maale minna.

„Jah, Hartmann, õnn kaasa! Reimers on minu vana sõber ja ma jutustasin temale teist hulga asju . . .“

Parima meelega oleks Jonny kaptenit kaisutanud, aga ta võttis enda kokku ja tänas teda viisakalt.

Siis tormas ta minema, nagu oleks tal tuli kannul olnud.

Ta peaaigus vasardas mõte: tubli mees leiab juba teed üles. Muudkui õige peab olema see tee.

„Brigitte, Brigitte . . .“ ütles ta enesele päris valjusti.

Valveohvitser käigu lõpul arvas, et Hartmann on äkki muutunud peast jaburaks.

Kuid Jonny oli ainult õnnelik — ja veel kuidas!

Sõit kevadesse.

Austria kirjonik **Otto Sättler.**

Täpselt nagu alati sammus Theo Faustin oma vabriku väravast sisse. Energiliste samudega läks ta läbi ruumikast kontorist, teretas lühidalt ja astus siis oma lahkesse, kui vähemagi asjani otstarbekohaselt varustatud tööruumi. Erasekretär oli tõusnud ja nagu ikka shefile järgnenud, et teda aidata mantli ärapanekul, temale lühidalt aru anda ja siis temalt käskusid vastu võtta.

„Uudist?“

„Wieland ja Ko soovivad kaupa saada varem. Jaoskonnajuhataja seletab, et see on võimatu.“

„Paluge ta siia. Edasi!“

„Härra Schönfuss teatab, et Wille ja Färber seisvat maksuraskustes.“

„Deebet?“

„18.000. Tähtaeg möödunud.“

„Telefoneerige, millal saadavad maksukäsu. Teatage asjast igal juhtumil advokaadile. Edasi.“

„Erakiri.“

„Kõik?“

„Tähtsaim.“

„Täna.“

Sekretär oli vabastatud.

Viis minutit hiljem koputas jaoskonnajuhataja uksele. Keegi ei vastanud. Ta koputas veel kord, jällegi vastust saamata. Nüüd astus ta tuppa.

„Tere hommikust . . .“ Ta unustas lisamata „härra Faustin“. Sest nähtus, mis talle avanex, oli harjumatu. Shef oli käed lauale toetanud, pea käte vahele peitnud ja silmitses hajameelsest pilti, mis ta ees seisis. Theo Faustin ei kuulnud ega näinud tulijat, vahtis vaid pildile. Jaoskonnajuhataja kõhatas ja ehmus ise oma häälest, mis vaikuse ruumis katkestas, toibus siis jälle ja ütles:

„Härra Faustin laskid mind kutsuda.“

Shef tõstis silmad, aga ta pilk läks mehest läbi. Näis seisvat kaugel. Nüüd tõstis Faustin pead, kuid see paistis tal olevat raske. Ta viskas käega ja ütles: „Küll ma teile hiljem teatan.“

Kui palgaline läinud, tõusis Faustin ja jalutas toas edasi ja tagasi. Siis astus ta akna juurde ja vaatas tänavale. Ent ta ei näinud midagi sellest, mis all sündis. Ta nägi vaid pilti oma laual.

Nüüd läks ta jälle laua juurde, võttis pildi kõrval seisva kirja ja luges seda kol-

mat ja neljat korda. Kibe joon tekkis ta näole ja paistis, nagu oleksid ta huuled tahtnud vormida tihht sõna, kuid see ei ilmenud. Ta huuled läksid jälle kõvasti kinni.

Teenijaskond imestas, et shef, kes muidu nii kiire oli korraldusi jagama, täna neist kedagi enese juurde ei lasknud kutsuda. Sekretär oli ta samme ukse taga kuulatanud ja oli valmis vastu võtma hulka käske, aga shef ei kutsunud teda. Kas tegid talle need 18.000 marka meelehärma? Ei, mees nagu Faustin ei lase ennast sellisest kaotusest vapustada. Nii siis kiri — see erakiri. Aga see tuli ju ta proualt. Sekretär oli käekirja ära tunnud. Kuid kuidas võis proua kiri teda erutada? Proua tervis ei olnud küll kõige parein, aga rahutuseks ei annud see ka põhjust. Mis muud võis see siis küll olla?

Sekretär oli õieti arvanud. Proua kiri oligi shefi muudatuse põhjus. Kuid ta arvamine oli ekslik, kui ta selle muudatuse põhjuseks oletas proua haigust. Vastuoksa. Proua Faustin kosus ja oli täiesti terve. Need teated tema kirjas oleksid pidanud Faustini rõõmustama. Ja pilt, mis kirjale ligi lisatud, oleks teda samuti pidanud rõõmustama, sest see kujutas ta prouat ja tõestas, et arstil oli tuline õigus olnud, kui ta prouale soovitas pikemat viibimist Wiesbaden. Pilt kujutas ta prouat küll mitte enam nooruslikuna, aga ometi ikka veel noore prouana: väsinud ilme, mis seal muidu viibinud, oli kadunud. Kuid see oligi, mis Faustinile mõelda andis. Kirjas oli üks koht, mis teda tegi rahutuks, ei, enam: teda keema ajas. Põhjalikult vaadates ei seisnud kirjas sellest midagi, aga Faustin luges ridade vahelt välja küsimuse, mis ta ise esitas, ja see küsimus oli talle nagu piitsahoop.

Nüüd tõusis ta. Ta otsus oli kindel. Ta vajutas kellanööbile, mis kutsus sekretäri.

„Vaadake, palun, järele, millal kiirrong sõidab Wiesbadenisse.“

Sekretär tuli tagasi ja teatas: „Kell 11.20.“

„Jõuab sinna?“

„Kell 18. 35.“

„Ma reisin. Teatage seda teistele. Mis tähtis, selle võite mulle teatada Wiesbadenisse.“

„Kas pean armulisele prouale telegrafeerima?“ küsis sekretär.

Pr. Mari Raamot,

naiskodukaitse esinaine ja tuntud seltskonnategelane, pühisest 6. augustil oma 60. a. sünnipäeva.

„Ei.“ See kõlas nii järsku ja karedalt, et sekretär vaihtis.

Faustin pistis kirja ning pildi taskusse ja lahkus kontorist.

Faustin istus rongis ja silmitses möödalendavat maastikku.

Kaks meest tulid juurde. Hoolimata temast jätkasid nad oma jutlemist, mis keerus äri ja aktsiate ümber. Faustin läks akna juurde, et mitte kuulata nende juttu.

Mälestused lähenesid talle. Kord oli noor proua ennast tunnud haiglasena. Tema aga ruttas sellegipärast vabrikusse. Mitte sekunditki hilinedes. „Saadan sulle arsti,“ oli ta lahkudes ütelnud, ja proua oli ta käest kinni hoidnud ja talle kurvvalt silma vaadanud. „Jää minu juurde!“ oli see pilk palunud. Aga tal ei olnud aega olnud. Ja ta ei olnud sedagi teinud, et oleks naisele ennelõunat helistanud ja järele küsinud, kuidas lood on.

Faustin võttis taskust pildi. See oli siis see naine, kes juba rohkem kui aastakümme ta kõrval käis, tema poolt käitatud nagu elutu ese, mida võib kõrvale panna, kui teda ei vaadata. Ja see naine ei olnud iial kaevanud, iial etteheiteid teinud, vaid oli olnud alati teeniv, armastav, andestav. Tema juurde oli ta põgenenud, kui teda vaevasid hädad ja talle kuhjusid mured.

See naine oli talle ohverdanud oma nooruse, kõik need aastad, mis oleksid olla võinud täis ilusaimat õnne, kuid milledes nad mõlemad olid jäänud üksiklasteks.

Faustin avas kirja ja luges uuesti: „Mõttele ometi, armas, kes veel siin on: Geog Winter, minu endine tant-sutunniarmastus. Tema on ikka veel endine „sharmant“ mees; mõjub aga nüüd, mil ta enam ei ole nii sale kui enne ja on pisut liig elegantne, pisut naeruväärsena, kui ta püüab veel flirtida.“

Armukadedus? Faustin pomises: „Lollus!“ Aga ta ei suutnud enesele ometi täiesti salata, et ta oli armukade. Naeruväärt! Tema ja armukade! Aga elus on ju tihti just naeruväärsed need, mida tuleb tõsiselt võtta. Ja Faustinil oli nõu seda naeruväärsust tõsiselt võtta.

Kui Faustin pansioni jõudis, teatati temale, et „armuline proua olla välja läinud.“

„Ütelge temale, et kell 8 tagasi tulen.“

„Palun nimi?“

„Ei puutu asjasse. . .“

See ei olnud enam Faustin, kes õhtul oma abikaasa korteri poole sammus, ei olnud enam väsimatu vabrikuhärra, tubli äri-mees ja külm arvestaja.

„Armuline proua laseb paluda, et lugemistoas ootaksite.“

Naeruväärt kommet, mida ma mängin, ütles ta enesele. Aga ta ei leidnud teist teed. Ta vajab kindlat teadet. Nüüd pidi ta naine enda kuidagi reetma.

Uks avanes ja tema ees seisis naine, kes oli olnud juba enam kui kümme aastat ta oma, kes talle nüüd tarretult otsa vahtis kui võõrale. Aga ainult hetke, sest juba lähemal hetkel nõjatas ta tema rinnal ja surus oma pea ta õla najale. Faustin tundis imelikku tunnet. Oli see süütunnistus? Ja nüüd veel isegi pisarad ta naise silmis?

Ta saatis naise tugitooli juurde ja ütles siis, karedusest oma hääles jagu saades:

„Sinu kiri tõi mu siia. Mis on Georg Winteriga?“

Nüüd mängles õnnelik naeratus naise huulte ümber, naeratus, mida ta ei mõistnud.

„Ei midagi, armsam. Igatsesin nii väga sinu järele ja ei julenud sind siia paluda, kartes, et ehk saan eitava vastuse. Olin kõiksee aja üksinda ja mul oli vaid üks mõte, kuidas jälle saada sinule ihaldatavaks. On see mul õnnestunud?“

Faustin tõmbas oma naise rinnale ja suudles teda.

„Jah, lemmik, see on sul õnnestunud. Sain alles täna teada, et mul on ilus ja ihaldamiseväärt, aga ka tark naine, sina väike kavalpea. . . . Aga nüüd pean vabrikusse telefoneerima. Vabanda mind hetkeks!“

Juba pööras ta ukse poole. Kuid ta samud jäid aeglasemaks. Akki seisis ta paigal, pööras ja tuli naise juurde tagasi.

„Ei, lemmik,“ ütles ta ja suudles naist, „nüüd pole mul selliste asjade jaoks aega!“

Head inimesed.

Helveetsia kirjanik Johan Luzian.

Olen omal ajal mõne aja ümber rännanud. Ühes külas, Helveetsia idapoolses osas, sain näha, et üks vana, põdur eit minu pärast pliidi ette põlvili laskus. Oli pühapäev ja tal oli pühapäeva kleit seljas, millele ta vististi viga tegi, kui ta põlve najal hagu katki murdis, aidast munad ja peki tõi ja mulle pannil ruttu süüa valmis-las. Iial pole ma nii hästi söönud. Olin olnud näljane ja olin palunud ainult klaasi piima. Tema aga võttis mu käest kinni ja viis mu tuppa, ja ta nägu oli nii rõõmus, nagu oleksin ma olnud kadunud poeg, kes koju tuleb.

Mulle tulid pisarad silma, kui ta toidu kõrvale lauale pani ka klaasi veini.

Ta istus vaikides minu ees ja silmitses vaheldamisi mind ja üht väikest raamitud pilti seinal, päevapilti, mis kujutas umbes minu vanust noort meest.

„See on minu poeg,“ ütles ta viimaks, „ja tema rändab vististi samuti maailmas ringi nagu sina.“

Ma tundsin, et ta mind mõtetes kaelustas, ja mul oli nii hea tunne, nagu oleksin ma istunud kodu ema juures. Kuidas ole-neme ometi kõik üksteisest! Kuidas vajame üksteist! Hea sõna võib suured muremäed meilt ära võtta.

Ja veel kummalisema loo elasin ma läbi, kui jõudsin Bodeni järve ääres seisvasse Lindausse. Mul polnud öökorterit ja ma tahtsin magada ühes pargipaviljonis, sest et olin minema aetud tühja auriku soojast ka-jutist, kuigi ma seal kellelegi polnud tülik.

Tolles pargis valitses lustilik elu, sest et seal mingisugune selts ilutulede paistes pidas mingisugust pidu. Mängis muusika, naerdi ja joodi. Kui ma parajasti suure vaevaga olin läbi akna paviljoni roninud, nägi mind keegi noor mees, kes seltskon-nast oli eemaldunud. Ta lähenes ja küsis, mis ma paviljonist otsin.

„Tahan magada!“ vastasin ma tusaselt. Tema soovis mulle naerdes head ööd ja kau-genes silmanähtavalt lõbusas tujus, ja, nagu nägin ka pisut tuikudes.

Natukese aja pärast tuli ta aga tagasi ja küsis, kas ma parem ei tahaks tema juures magada; tema minna nüüd koju.

Paviljon oli külm ja pingid temas olid kõvad. Võisin saada küll parema, kuid mitte pahema aseme ja sellepärast tänasin ma teda lahkuse eest. Kuna ta minnes tui-kus, võtsin ta käevangust kinni ja toetasin teda pisut. Tegin seda vaid sellepärast, et ma meelsasti joodiku seltsis ei tahtnud tä-naval käia.

„Oled hea poiss, et mind toetad!“ ütles ta naerdes.

„Noh, sina oled sama hea poiss, et mind tahad oma juurde võtta,“ ütlesin mina.

„Tühi asi,“ tõrjus tema; „vajan ju ini-mest, kes minu koju viib, ja see oled pa-rajasti sina,“ lallutas ta.

Jõudes tema tuppa ütles ta:

„Gaasituli pole korras ja küünalt ma nüüd ei leia.“

Pimedas võtsime riided seljast. Ainult

kui väljahtas tuletikk, millega sigaretti süütasime, nägin hetke aega ta nägu. See oli kahvatu ja päeval vististi vähe tähelepandav.

„Sa pead mind juba vabandama,“ ütles ta siis, „aga mul on üksainus voodi. Heida seina poole, siis ei kuku välja. Igatahes on siin parem magada kui paviljonis.“

Siis, vaevalt minu kõrval lamades, uinus ta. See teda ei eksitanud, et magasin ta kõrval. Ja kui ma kuulsin tema rahulikku hingamist, siis tundsin imelikku rahu ja heaolu, nagu oleks mõni suur käsn kõik kibeda maailmast oma sisse imenud, et maa saaks jälle puhtaks ja ilusaks.

Kui ma hommikul ärkasin, oli ta läinud. Aga minu asjade peal seisis paar tuliussi sokke ja pakk võileibu. Tema pererahvaga

ei tahtnud ma kokku puutuda ja nimekaarti ta uksele ei olnud. Ma ei tea veel praegugi, kelle juures ma selle rahuliku, ilusa öö veetsin, aga see oli eriti õnnelik eluolu, mis mind veel tihti on mälestustes rõõmustanud. — —

See lihtne, hea inimene Lindaus, kes öösel ühe hulkuri oma juurde võttis, teda valges nägemata, on õpetanud mulle headust ja usaldust. Kui ma aga näen üht ilusat, eneseteadlikku, ravitud ja vaimukat nägu, siis küsin mõtiskledes: Kas tahaksid küll midagi head teha vähivõõrale inimesele? Ja alles kui usun selle küsimuse peale võivat jaatavalt vastata, on mulle see nägu täielik. Aga kui ma usun, et selles südame hääls on kustunud, siis on see nägu mulle inetu ja tüüni.

Armastuseluulet.

Persia luuletaja Hafis.

*Te jõledad, kes armastust ei usu:
mu kalmu juure fulge, hüüdke seal
see neiu nime, keda armastasin —
ja heitudes te kuulete mu hauast
siis minu kurba, kurba kaebeheli.*

*

*Nii õrn sa ära ole minu vastu!
Ma muidu üleannetuks ju muutun
ja kaotan valitsuse enda üle
ning andun ainult, ainult funnetele.
Sa luba vaid, et panen selle folmu,
mispeale toetas su jalg, mu pea peale,
nii, kuidas kuningad seal krooni kannavad!*

*

*Kui nägid esmast korda sind mu silmad,
siis ehmusin ja värin läbistas mu keha —
nii mõjus minule su ilu taevaline!
Ent minu hingel oli, nagu oleks
ta juba ammu, ammu tunnud sind,
ja nagu oleksid ju igaviku sa
tas elanud ja muufuksid nüüd alles
ta ees siin äkki libaks, vereks kauniks!*

Andrea õetütar.

Saksa kirjaniku **Aleksandra von Bosse** romaan

5

„Kahetsen väga,“ katkestas Silvio.

„. . . sellepärast tulin hommikul vara. Mulle üldi, et tütarlaps on noor, peaaegu laps. . .“

„Ja nüüd. . . ? mis edasi?“ katkestas Silvio võimalikult rõõmsal, lõbusalt kõlaval häälel, varjates oma ebamugavaid tundeid halvasti teeseldud ükskõiksuse taha. Ta ei teadnud veel kindlasti, kas Bacelli teadis tõtt või mitte.

Bacelli rääkis edasi: „Veel laps! Kunstnikule, Silvio, andestab maailm palju. Ka mina, seda pead sa tunnistama, ei ärritanud end su paljude armulugude pärast, kuigi sa mõnikord pöörast elu elasid, sest sind ei või tavaliku mõõdupuuga mõõta, kuid. . .“

„Täna,“ ütles Silvio.

„Kõigel on omad piirid. Ja, ka kunstniku geniaalsusele on üldiselt maksvate moraalimõtetega kindlad piirid pandud, mida ta karistamatult üle ei astu.“

Silvio kehtitas õlgu.

„Ma ei mõista, kuhu sa viipad.“

Ähvardavalt vaatas Bacelli talle otsa.

„Sa oled piiridest üle astunud, Silvio! Olen tütarlast näinud! Nägin teda Philomega jalutama minevat, kui eile, sinu peale oodates, maja ees edasi ja tagasi kõndisin. See on ilus, peen, suursugune laps, Silvio! Laps! Sa ei või mulle luisata, et see tütarlaps on su rumala Andrea tütar.“

„Ta õetütar,“ parandas Silvio, kes, saanud ebakindlaks, rebis oma väikseid vurusid nagu tahtes neid välja kiskuda.

„Tütar või õetütar, ükskõik, ma ei usu üht ega teist.“

„Mispärast mitte? Ma ei ole tütarlast mitte nii täpselt vaadanud kui sina. On ta tõesti nii ilus, on ta tõesti nii peen ja suursugune?“

Farnesi oli Carlottat kahe nädala jooksul, mis viimane vastu tahtmist ja mitte just teretunud külalisena ta majas oli veetnud, ainult ükskord näinud. Ebamõnusa tundega mõtles Farnesi sellele esimesele ja seni viimasele kohtamisele, kui Carlotta, hommikul peale päralejõudmist, kahvatult ja aralt, tumedad rõngad silmade all, ta elutoas ta ees oli seisnud, kuna Farnesi talle seletas, miks see oli vajalik, et inimesed teda peaksid Andrea õetütteks. See kohtamine oli Farnesile väga piinlik olnud ja

ta oli nii ärritatud olnud, et ta üldse ei olnud näinud, kas tütarlaps oli ilus või inetu. Ta oli tundnud kergust, kui Carlotta sõnagi vastu ei vaieldnud sellele, et peab teenri õetütrena maksma, Carlotta ei üelnud midagi, noogutas ainult tummalt. Ja edaspidistest kokkusaamistest ei olnud raske hoiduda, kuna Farnesi veetis suurema osa päevast väljaspool korterit.

Andrea oli kõige parema kavatsusega, et mitte teisele arvamisele maad anda, igalpool oma õetütrest jutustanud, kiites tütarlapse ilu ja oma härra heldust, kes talle lubas vaeslast oma juures hoida. Sellega olid inimesed tütarlapse peale tähelepanelikuks saanud ja nii oli teade ilusast Andrea õetütrest ka Bacelli kõrva tulnud.

„Mispärast mitte?“ kordas Bacelli Silvio küsimust. „Kuna see on vale! Sa võtsid lapse sel ettekäändel, et ta on su teenri õetütar, oma majja, et teha teda oma armukeseks — häbene! Sa tahad seda süütut, kaitsetut olevust hävitada! Ja kuigi vaene olevus tõepoolest oleks su teenri õetütar, siis ei kuulu ta ometi poissmehe majja, kelle elukombed. . .“

„Pea!“ katkestas Silvio vanahärrat. Ta nägu oli vihapunane. Ta teadis nüüd, et Bacelli ei teadnud tõtt Carlotta üle ja võis hea südametunnistusega teise upsakuse tagasi tõrjuda, kes julgus tulla moraalsete põhimõtetega. Haavatud süütuse toonil kaitses ta end kallaletungis vastu.

„Kuule, Bacelli, ma olen paljuga leppinud, kuid see läheb üle piiri. Ma ei luba,

Suve idüll.

et sa end vahele segad. Ma ei ole mingisugust ülekohut teinud. Kas peaksin oma truule Andreale keelama heateo, mis mulle peaaegu midagi ei maksa? Kas peaksin vanemateta, kodutu lapse tänavale jätma — mis? Tänavale, jah! Et inimestel midagi ei oleks öelda?“

Bacelli üllatatud Silvio esinemisest, mis ei näidanud halba südametunnistust, lasi end tüssata.

„Tütarlaps ei ole sinu armuke?“

„Lollus!“

„Silvio!“

„Siin, mu käsi, mu pühaim ausõna, kui see suudab rahustada su moraalset paha-meelt.“

„Ja ka tulevikus . . .“

Silvio naeris pool pahaselt, pool lõbusalt ja lõi käe Bacelli pihku.

„Igaveseks! Kas pean vanduma?“

Naeruväärne, kentsakas, haavav näis talle Bacelli umbusaldus, kes ei aimanud, mis vahekorras Andrea arvatav õetütar Silvioga seisis.

Vanamees oli rahuldatud. Ta koputas noorele sõbrale, kelle peale oli nii uhke, lepitavalt õlale.

„Hea küll, usun sind. Su ausõnast jatkub. Kuid, mu armas, sa peaksid vähemalt hea tooni välisestki küljest kinni hoidma, just sina iseäranis, kes avalikkuses . . .“

„Ah mis! Avalikkus! Mis teen, selle eest ma ju vastutan ja — lõpp.“

„Kui sa seda võid, siis on hea,“ pomises vanamees veidi häbelikult. Ta istus nüüd ometi mugavasse tooli, süütas ühe paberossi ja hakkas mõtlikult suitsetama. Lõpuks lahkusid nad üheskoos ja heas meeoleol majast.

Vaevalt olid nad korsol, kui neile noor Tregonda vastu tuli, kes, alles kaugel, tõstis käe tervituseks.

„Tere, tere, Farnesi, ah, Bacelli, teie ka? Noh, kuidas läheb? Kuidas käib su õetütret käsi, mu armas?“

Farnesi ei näinud just rõõmus välja. Tusaselt ütles ta: „Ta tead väga hästi, et mul iialgi õetütart ei ole olnud.“ Väike Tregonda naeris lõbusalt ja arvas süütult: „Mida defineerida ei saa, on õetütar!“ Ta tumedad silmad sädelevad. „Ja kui ta ei ole sinu õetütar, siis on ta Andrea õetütar ja see on ju umbes sama asi . . .“

„Ah, vaiki!“ katkestas teda Farnesi.

Tregonda katsus Bacelliga vahetada tähendusrikkaid pilke, kuid vanamees jäi tõsiseks ja näis tusane. Nüüd kehitas väike

sitsiialane õlgu ja algas juttu kellestki rahvasaadikust, kes juba olevat lollusi teinud ja viimasel istangul kõik patrioodid ära pahandanud.

Tregonda oli väike, sale noormees, pruunika, ilusa näoga. Teda peeti jõukaks, sest tal oli alati raha ja talaenas vastutulelikult võõrastele ilma seda tagasi nõudmata. Jutustati, et ta isa saanud rikkaks peale Messiina maavärisemist, mil viisil, ei teadnud keegi. Ta oli omandanud suuri maa-alasid Sitsiilias ja oli kõigist muredest lahti. Sõja ajal oli ta saanud oma rikkusi kasvatada ja veidi enne sõja lõppu oli ta surnud. Väike Tregonda oli aasta enne sõja algust Rooma tulnud, et seal õppida, kuid õppides tundma Rooma lõbusid, oli õppimine selle üle ununenud ja siis tuli sõda. Ta läks lihtsa sõdurina frondile, võitles Isonzo ääres ja oli hiljem sama Itaalia väeosaga kuni Tagliamentoni tagajavate Saksa väeosade eest põgenenud. Sellest ei kõnelenud ta heameelega. Enne oli ta mitmeti vaprust näidanud ja oli ohvitseriks ülendatud. Kuna ta sõja algusest lõpuni oli kaasa teinud, ei kiidelnud ta iialgi Itaalia väga kahtluseluse triumfiga ega pidanud end võitjana üleval. Ta oli kena, avameelne, armastusväärne inimene, keda nähti heameelega. Esialgul ei mõtelnudki ta õppimise jätkamisele; sõda oli ta selleks liialt rikkunud. Pealegi ei olnud tal vaja kutset valida, sest ta ema hoidis osavusega ta isa kogutud suurt varandust ja saatis talle nii palju, kui ta ise tahtis.

Poliitikast hoolis Tregonda vähe. Ta oli fashist, kuna see tema arvates sobis patriootilisele noormehele. Ta oli osav ratsanik, pidas mitu hobust, võttis osa rebasjahist ja ratsavõistlustest ja käis Rooma seltskonna paremate kihtidega läbi, milles ei hoolitud ta mittearistokraatlikust päritolust, kuna ta oli kena ja kuna — tal oli palju raha. Ta käis ka Wendelinide juures, kuhu Farnesi ta oli viinud, ja teda nähti seal heameelega, kui ta oli seletanud, et olevat Itaalia sõjast osavõtmise vastu olnud, kuna ta lepingu murdmist tol tähtsal silmapilgul pidanud oma rahvale au- tuks. Ta flirtis Fricaga, mida aga tõsiselt ei võetud.

Nad läksid koos kuni Aranjo kohvikuni, kus Tregonda, keda mõned sõbrad peatasid, lahkus Farnesist ja Bacellist, kes astusid kohvikusse, et juua seal harjunud vermuti.

Kui nad jälle edasi läksid ja aru pidasid, mis peale hakata, astus nende juure

Koller, kes täna esines inglasena ja suitsetas lühidat piipu.

Farnesil oli hirm, et Koller samuti pärib õetütre järele, sest kindlasti oli kuulujutt Andrea ilusast õetütrest ka temani jõudnud, kuid Koller ei öelnud midagi. Ta ei sallinud Farnesit, kuna muusik oli Wendelinide maja pailaps, kuid ta peitis oma tundeid. Ta ei näidanud iialgi vaenulikkust meelsust. Ta oli Farnesile peale selle veel armukade ja ei näinud selle sõprust Liisa Wendeliniga heade silmadega. Sestsaadik kui Wendelinid Rooma tagasi olid tulnud ja ta Liisat noore lesena jälle oli näinud, armastas ta teda kirglikult.

Koller jutustas uusimat skandaali, mis oli juhtunud Rooma seltskonnas. Keegi marchesina di San Martino oli põgenenud oma muusikaõpetajaga. Noort paari aeti taga, kes tahtis sõita Inglismaale laulutama. Kuid muusikul ei olevat õnnestunud endale ja armsamale õigel ajal passe muretseda ja sellepärast ei olevat paar siiaamaani Itaalia piiridest välja saanud. Väike marchesina olevat vaenelaps ja õnnekombel vanemateta, ta olevat kloostriks kasvatatud ja sellepärast täitsa naiivne: Principe Monsalto olevat ta onu.

„Jah,“ lisas Koller, „ei ole sugugi kerge ilusat õetütart kaitsta.“

Ta ei vaadanud Farnesile otsa, vaid ükskõikselt enese ette, see ei olnud ehk kavatsatud viibe, kuid Farnesi kahvatas vihast, ei võinud aga ühegi sõnaga oma kahtlast ärritust ära anda.

Siis tuli neile Helmer vastu. Kuid tal ei olnud himu Farnesiga vestelda, keda oli Wendelinide juures jälle näinud. Ta tõstis ainult teretades käe ja läks edasi.

„Täisverelise inglasena tagasi tulnud,“ ütles Farnesi peaaegu mürgiselt. „See inimene lõhkeb peaaegu rahvuslikust ülevustundest.“

Koller tähendas: „Vabahärra von Helmeril ei ole tilkagi Briti verd. Selle vastu aga küll Daani verd. Veider, et teda ta välimuse järele ikka inglaseks peetakse.“

„Ta kasvas inglaste seas,“ ütles Bacelli.

„Ehk sellepärast. Päälegi on ta põhjaksakslane ja need on inglastele sarnased.“

„Ei salli teda,“ pomisss Farnesi, keda viimasel ajal kuvitas Liisa Wendelin, kellelega ta koos muusikat harrastas ja keda tundis lapsepõlvest saadik. Talle näis viimasel ajal, et Liisa sai rahutuks ja hajameelseks, kui Helmer astus tuppa.

Kolleri ettepanekul läksid nad vastavastatud restoraani väikesel kõrvaltänaval, mille

omanik oli endise Austria saadiku Prantsuse kokk. Seal anti hästi süüa.

Koller juhtis jutuajamist ja kõik, mis ta jutustas, oli huvitav, kuid Farnesi kuulas hajameelselt, sest ta mõtted viibisid kogu aeg Carlotta juures, kellest nähtavasti juba kogu Roomas kõneldi. Sellele pidi lõpp tulema. Ta ei teadnud, kuhu noort tütarlast anda võinud, kellele ta end usaldada oleks tahtnud. Ta oli juba proua Wendelinile mõtelnud. Kuid ta ütles enesele, et siis kaotab kindlasti Liisa. Sestsaadik kui ta Liisat peale sõja lõppu jälle oli näinud, armastas ta teda. Veel iialgi varem ei olnud ta soovi abiellumiseks tundnud, kuid nüüd oli see soov tas tugevaks saanud. Liisa Wendelin pidi ta abikaasaks saama; ta pea käis ringi mõeldes sarnasele õnnele. Liisa oli küll sakslanna, kuid Roomas sündinud, Roomas üles kasvanud ja ta armastas Itaaliat. Et Itaalia oli Saksaga sõdinud, ei võinud Farnesi arvates Liisale olla takistuseks abielluda itaallasega. Ja Liisa isa, kellele ta võlgnes nii palju tänu, armastas teda ju nagu poega. Aga kui Wendelinid kuulsid, et tal, kes iialgi ei olnud abielus olnud, oli tütar, peaaegu seitsmeteistkümnenda-aastane tütar, siis oli kõigil lõpp. Carlotta pidi uuesti ta elust kaduma.

Peale lõunasööki lahkus ta Kollerist ja Bacellist, jõi mõtlikult musta kohvi harjunud lokaalis ja läks siis via Santa Susannale, kus asus veetlev väike palazzo Rocca del Fior. Ta oli otsustanud suhteid marchesaga vallandada. Kuid see pidi sündima ettevaatlikult; marchesa ei tohtinud aimata kavatsusi, sest ta armastas Farnesit ja oli kirglik naine. Ta armastus meelitas Farnesi iseteadvust ja talle olid saanud tarvilikuks veeta mõned tunnid päevas, aegajalt ka mõne uimastava ja õnnestava õhtu marchesa juures, kuigi ta kirg selle naise vastu hakkas jahtuma.

Vägivaldselt peletas Silvio kõik painavad mõtted eemale, enneku ei astus marchesa Leontina juure sisse. See tuli talle rõõmsalt vastu, sest ootas teda. Farnesi suudles marchesa ilusaid, valgeid käsi.

Marchesa Leontina Rocca del Fior oli õitsev blondiin ja umbes kolmkümmend aastat vana. Poole lapsena olid ta vanemad ta nelikümmend aastat vanemale rikkale marchesale mehele pannud, kes tookord oli elust tüdinenud rauk. Ta mängis käesoleval ajal Roomas, pooltotrana, koomilist osa ja ükski ei pannud ilusale, noorele naisele pahaks, kui ta otsis mujalt

Kärumeeste puhkushetk.

oma südamele rahuldust. Ta jättis abikaasa täielikult koolitatud teenrite hoolde, oli alati ümbritsetud arvurikastest austajatest, kellest kord üks, kord teine sai ta armusaliseks. Juba üle aasta oli see Silvio Farnesi see eelistatu.

Nad olid telefoniteel kokku leppinud autos Frascatisse sõita, kuid vaevalt oli Farnesi majas, kui algas äge vihmavaling, mis on sagedane kevadises Roomas.

„Jääme rahulikult koju,“ ütles Leontina, olles rahul vihmaga, mis takistas väljasõitu. „Mulle näib, mu armas Silvio, et teie juba kauemat aega minu juures ei ole mõnulenud. Ikka on meil mingisugune muu eeskava olnud. Nüüd tehke enesele koduseks.“

Ta lükkas talle paberossid lähemale ja Farnesi istus kollasest siidist tugitooli, kuna Leontina võttis istet oma armastatud kiiktoolis, hakates end tasa kiigutama. Ta helisinised, veidi ümarikud silmad vaatlesid Farnesit salaja.

„Jah, mul ei ole mitte alati aega küllalt,“ ütles Silvio ja süütas kitsa paberossi.

„Teie ei anna ju praegu kontserte?“

„Ei, kuid tuhat asja...“

„Teie käite õhtuti, nagu kuulsin, tihti nende sakslaste, Wendelinide, juures.“

Farnesi kuulis armukadedust Leontina hääles ja tõstis tõrjuvalt käe.

„Teie teate, et olen kujurile tänu võlgu.“

„Ja tal on ilusad tütred, eks?“

„Jah, väga ilusad,“ ütles Farnesi võimalikult ükskõiksest.

„Paul Koller unistas hiljuti tund aega neist kenadest tütardest. On nad tõesti nii imetlusväärsed? Ta oli päris vaimustatud; usun, ta on armunud signorina Frickasse. On ta nimi nii?“

„Jah, Fricka on väga kena,“ vastas Farnesi ükskõiksest.

„Ja teine?“

„See ei ole kaua lesk ja leinab abikaasat, kes langes Prantsusmaal.“

Ükskõikne toon rahustas marchesat, süngutas ta armukadeduse, mille olid äratanud Farnesi sagedased külaskäigud Wendelinide pool, kuid osa umbusaldust jäi alles. Leontina nägi, et Farnesi oli tusane ja et ta mõtted olid eemal.

Ta helistas, lasi teed tuua, mida nad oleksid joonud alles peale väljasõitu. Hoolikalt teenis ta Farnesit, valmistas tee ta maitse järele. Farnesi sõi ja jõi ükskõiksest. Kui nad mitu kõneainet olid proovinud ja jutuaamine kehvaks jäi, küsis Leontina lõpuks: „Mis on teiega täna, Silvio? Teie olete pahas tujus. Kas teie ei ole terve?“

„Ei, ei,“ kinnitas Farnesi, ajades end sirgu, „ei ole midagi, võib olla shirokkomõju.“

Leontina naeratas. Iga roomlane on harjunud paha tuju ja haiglast tunnet schirokkole süüks panema, tolele soojale, niiskele tuulele, mis kevadel tihti üle mere Aafrikast puhub.

„Jah, schirokko!“ Leontina suu tuksus pilkavalt. „Juba viimane kord, armas sõber, oli teie meeoleolu schirokkohaige, kuigi tookord puhus tramontana. Teie mõtted on minust kaugel. Teie olete sõnaaher ja pea-aegu haavavalt hajameelne. Mis on? Mis vangistab teid niivõrd, et unustate mu läheduse?“

„Teie eksite,“ ütles Farnesi rohkem viisakusest, kui et oleks veenda katsunud. „Kui vaikin, siis kuulen ainult teid.“

„Uus viis, et olla armastusväärne.“

„Noh, mul on pahandusi olnud, mis rõhuvad mu meeoleolu, kuid loodan, et selle põhjuse varsti igaveseks oma lähedusest kõrvaldada võin.“

„Kas tohin teada saada...“

„Ei, ärge küsige.“

Kuid Leontina käis peale.

„Kas ripuvad need pahandused ehk õetütrega koos, kelle...“

Farnesi kargas nii ägedalt üles, et Leontina tahtmatult peatas; pilkavalt kõneles ta edasi: „Näib nii. See õetütar...“

„Mul ei ole iialgi õetütart olnud,“ urises Farnesi tigevalt. Ta otsaesine läks punaseks, mis Leontinat hoiatama oleks pidanud. Kuid selle armukadedus oli ärganud ja ta jätkas omas pilkavas toonis: „Oh, ma tean, on ju tõsi, see ei ole teie, vaid

Andrea õetütar. Koller jutustas sellest ja...

„Koller on klatshieit.“

„Jah, ta teab kõik. Ka väike Tregonda teadis sellest; ta on päris vaimustatud selle Andrea õetütre armsusest, tarkusest ja muudest veetlustest.“

„Tregonda? Mis ta teab?“

„Oh, ta on teda näinud, nähtavasti ka temaga kõnelenud ja ehk väikese flirdiga algust teinud. Miks mitte? Kas olete armukade. . . ? Armukade Andrea õetütrele?“

Farnesi vaikis, naeris lühidalt. Leontina sai vihaseks ja hüüdis: „Mis on? Kuulge, Silvio, ma ei taha teie — teie armastust jagada teie teenri õetütrega!“

Jälle naeris Farnesi ja litsus vihasele paberossi tuhatoosi.

„Teie naerate? Miks teie naerate? Mis on siin naeruväärset?“

„See on komöödia!“ hüüdis Silvio; ta käed tõmbusid rusikasse. „Teie olete neljas inimene, kes kõnetab mind Andrea õetütre pärast, ja ma ei peaks naerma! Täna hommikul tuli vana Bacelli täis moraalseid kahtlusi mu juure ja nõudis minult aru.“

Farnesi kargas üles, imiteeris Bacelli pühalikku olekut, selle pahameelest värisevat raugahäält: „Ka kunstniku geniaalsusele on moraalsed piirid pandud, millest ta karistamatult ei tohi üle astuda! Hahaha! Veetlev, suursugune tütarlaps, peaaegu laps veel, keda sa tahad hukutada! Hahaha! Nagu oleks mind ialgi huvitanud poolkasvanud haned. Ja nüüd — nüüd tuled sina ka veel. . . “ Vihasele trampis ta jalga. Ta sale keha värises allasurutud vihahoost, mida ta taltsutada ei suutnud: „Mulle jätkub! Jätkub! Jätkub! Jätkub!“

„See ei ole siis tõsi!“

Farnesi silmad välkusid. „Mis ei ole tõsi!“ „Noh, et su teenri õetütar on korteris. . . “

„See on tõsi!“

„Siis. . . “

„Mis läheb inimestele mu teenri õetütar korda? Mis läheb see sulle korda?“

Nüüd sai Leontina vihaseks.

„Täna! Kui su teener sulle oma õetüt-reid majja toob. . . “

„Siis ei lähe see kellelegi maailmas korda!“ karjus Farnesi. Äkki sai viha tast jagu, ta sai sitsiliaanlaseks ja rändmuusiku pojaks. „Kes oled sa, et julged mind eksamineerida selle üle, mis sünnib mu korteris? Mul on sellest villand, et mind ohe-liku otsas pead, kas kuuled, villand! Otsi enesele teine. Armukadedus — naeruväärne! Kas olen ma armukade, et võtad vastu Kollerit, seda rebast, ja ka Tregondat? Ja see

noor Doria — ah, olen informeeritud! — käib siin igapäev sisse ja välja — või mitte?“

„Aga, mu armas. . . “ katsus Leontina rahustada.

Kuid Farnesi ei lubanud. „Kui piinad mind põhjendamatu armukadedusega, siis oleks mul rohkem põhjust. . . “

„Sa haavad mind!“

„See on vastastikku ja — ma annan sulle aega selle üle järele mõelda.“

Ta kummardas sügavasti ja Leontina ei katsunud teda tagasi hoida, nii haavuuud oli ta ja nii kohutatud Farnesi, nagu ta arvas, ülekolitusest vihast. Kuid ta armukadedus jäi püsima ja ta otsustas selle õetütre üle järele kuulata. Ta ei uskunud silmapilkugi, et see tütarlaps oli teenri õetütar.

Farnesi astus palazzo Rocca del Fiorist, tähele panemata uksehoidja teretust. Ta tegi otsuseks siia mitte nii pea tagasi tulla. Täna jutuajamine Leontinaga võis saada nende suhete külmenemise alguseks nagu ta seda kavatses. Vihma sadas ikka veel ägedasti, kuid Farnesi ei hoolinud sellest, kuigi tal ei olnud vihmavarju ja kandis ainult õhukest palitut. Ta oli rahul, et marchesa armukadeduses end valesuunas oli avaldanud ja kuigi ta tööpoolest oli vihastanud Andrea õetütre pärast, siiski ei olnud ta meelega oma viha mitte taltsutanud.

Kindel oli: Carlotta pidi kaduma. Mil-leks olid maailmas kloostrid?“

Viimane mohikaanlane: tõld — minevikku kuuluv sõiduriist.

Ta seisatas selle mõtte juures. See oli hea mõte. Ts andis ta algul õpilasena kloostrisse ja — see on Carlotta seisukorras tütarlapsele kõige parem — võis ta ju nunnaks hakata. Oli ainult vaja Carlottalt nõusolekut saada.

Aeglaselt läks ta edasi, kaaludes, kuidas ta Carlotta oma plaanile võiks võita. Tütarlaps oli usklikult kasvatatud, läks igal hommikul Philomenaga messile; see ei võinud raske olla. Andrea — jah — Andrea pidi aitama. Andrea pidi tas selle soovi äratama ja Carlotta pidi otsuseks tegema, et läheb kloostrisse.

Andrea imestas, kui Farnesi tuli varemini kui muidu ja märjalt koju. Ta oli palutud õhtuks principessa Sforza Cesarini juure, kus pidi valitud seltskonnale ette mängima. Kuid Farnesi oli lõbus, kui rietus teenri abil ümber, enda siis sooja hommikukuube mässis ja tulist teed rummiga jooma hakkas.

„See kõik tuleb sellest,“ naljatas ta, „et su õetütre majja võtsin, Andrea, nüüd pärib igauks ta järele. Roomas ei kõnelda üldse enam muust. Kas sa ei ole oma õetütrelle uhke?“

„Äh, ma oleksin seda, kui preili Carlotta tõepoolest oleks mu õetütar,“ ütles Andrea. „Ta on ingel, tõeline ingel! Ah, kuidas ta klaverit mängib! Härra peaks tõesti kord nägema, kui veetlev see on, kui ta õrnad käed ja sõrmed üle klahvide ruttavad ja...“

„Jäta juba!“ katkestas teda Silvio, kes vihastas, kui Andrea Carlottast unistama hakkas. Ta oleks meelsamini kuulnud, et laps on inetu ja eemaletõukav.

Kui ta umbes tund hiljem seisis peegli ees ja kravatti sidus, oli ta uuesti äritatud ja targeldatud valge särk kortsus ta kärsitute sõrmede vahel. Vihaseks rebis ta selle maha ja heitis põrandale. Kiirelt tõi Andrea teise ja jäi siis härra taha seisma, pakk käevarrel.

Farnesi vaatas teenrile peeglis otsa. „Ütle, Andrea, kas tänapäev veel palju tütarlapse kloostrisse läheb?“

Andrea kehtas õlgu. „Vist küll, härra, sest nunnasid on ikka veel palju. Kuid enamasti on nad inetud ja ma arvan, et ainult inetud lähevad kloostrisse, need, kes meest ei saa.“

„Noh, ma olen ka ilusaid nunnasid näinud.“

„Noh, kui ta ei saanud, keda ta tahtis või... kes teab mispärast!“

„Või?“

„On ju veel teisi põhjusi. Mõni patt, mida

tahetakse lunastada või kui elu enam rõõmu ei tee.“

Farnesi hakkas mõttest kinni. „Olen kuulnud, et vanemad ühe lapse lubavad taevale, et lepitada pattu, mida nad kord teinud.“

„Seda juhtub, see on võimalik.“

Tüki aja pärast ütles Farnesi, tõmmates frakki selga, mille juures aitas Andrea: „Olen otsustanud, et Carlotta läheb kloostrisse.“

Andrea ehmus. „M a d o n n a m i a!“

Farnesi kõneles edasi.

„Kloostris hoolitsetakse ta eest hästi — eks? Mis teeb ta maailmas? — Küll ta isegi mõistab, et on kõige parem, kui ta läheb nunnaks. Mu juure ta jääda ei või, ma ei kannata seda välja.“

„Kloostrisse, miks siis?“ kogeles Andrea. „Sarnane armas, ilus laps! Ja kellele ta siis halba teeb? Ta on ju üsna vaikne. Härra ju ei märkagi, et ta on olemas. Ja nüüd, juba mõned päevad, on ta juba päris rahul, päris lõbus, kui ta ainult igapäev pääseb päikese kätte, härra. Philomena läheb preiliga igapäev villa Borgheesse. Ja kui ta siis veidi klaverit või viiulit mängida tohib...“

Farnesi tõrjus mõlema käega. „Tean — tean juba. Kuigi ta end sugugi ei liigutaks, kuigi ta kogu päev magaks, siia jääda ta ei või. Inimesed klatshivad, klatshivad juba peaaegu meeletult...“

„Klatsh!“ katkestas teda Andrea pahaselt. „Kes klatshib, see tulgu minu juure, küll ma talle...“

„Vaiki!“ mörgas Farnesi. „Sa oledki süüdi, et juba praegn klatshitakse, kuna sa igalpool omast vooruslikust õetütrest oled kõnelenud. Kes usub sind, vana kelmi, et see sinu õetütar? Iga teine inimene pärib mult häbemata silmapilgutusega teateid su õetütrel. Ma ei või ega taha seda enam kuulda! Tütarlaps peab minema! Ma ei taha teda enam kauemini majas pidada.“

Vaadates ehmunult ringi, kuna kartis, et Carlotta võib kuulda valjut häält ja sõnu mõista, katsus Andrea rahustada, kuid Farnesi kisendas edasi: „Iga idioot petab mind ja küsib vastiku hirmutusega: „Kuidas käib su õetütrel käsi? Andel Fior — tegi täna stseeni. Nii see edasi ei lähe! Nii see ei või jääda. Tütarlaps peab minema, mu elust kaduma, enne kui sünnib skandaal!“

„Kui halvad on inimesed! Dio mio, kui halvad on nad!“ kaebas Andrea vaga vaatega.

„Jah, nad on halvad,“ vastas Farnesi ükskõikselt, „sina ja mina ei või neid paremaks teha ja sellepärast peab tütarlaps minema, peab kloostriisse kaduma. Sa pead seda sokutama, sa oskad ju kõik, mu hea Andrea. Sa pead väikesele seletama, et kloostrielu on tore, nii et ta lõpuks ise minna tahab. Enne kuula järele, kuidas seda teha.“

Andrea kortsutas otsaesist, sügas pead ja ohkas.

„See läheks juba, härra. Ja ma küsin don Ludovigoilt nõu.“

Andrea aitas Farnesile laia, musta frakimantli selga, ulatas talle sädeleva tsilindri, mille ta hoolikalt ja veidi pahemale poole viltu pähe pani ning vaatas siis truule teenrile tõsiselt näkku. „Olen nagu halvatud, Andrea, ma ei või enam mängida, kui ei ole kindel, et see koorem mult varsti võetakse.“

Andrea ohkas jälle raskelt, noogutas aga rahustavalt: „Jah, härra, ma kõnelen don Ludovigo'ga.“

* * *

Kõneluse ajal Farnesi ja truu teenri vahel istus Carlotta oma toakeses ja jäi ehmunult kuulatama, kui kunstniku häält tõsisis ja ikka valjemaks ja ägedamaks sai. Ta arvas kuulvat, et tema nime nimetati, hiilis ukse juure, avas prao ja kuulas. Ta ei mõistnud kõik ja mitte sõnagi sellest, mis ütles Andrea, kuid Farnesi häält kuulis ta küllalt selgesti ja mõistis ka, et see kisendas: „Tütarlaps peab minema! Ma ei taha seda olevust enam kauemini majas pidada!“ Siis kuulis ta sõna: „skandaali!“ ja siis: „klooster!“ Siis ragistas tramm läbi via dei duce Macelli, ta ei saanud enam midagi aru ja sulges jälle tasa ukse.

Täis tumma meeleheidet vaatas ta toas ringi. See oli sõbralikult ja mõnusalt sisse seatud, tal ei puudunud midagi mõnususeks; Andrea oli imesid teinud. Ainsa kõrge akna ees rippusid ilusad siidist eesriided ja ruutude ees valged pitskardinad. Toas seisis kirjutuslaud, kiikteol, ilus kast õmb-lusajadega. Sarnast elegantset tuba ei olnud tal koduski olnud. Kui ta aga kodus aknast vaatas, laienes ta silmade ees sinise lahe särav pind rohekalt sädelevate kallastega, mis vulkani kohal alaliselt halli lipukesena õhus heljus. Vaatas ta aga siin aknast, nägi ta ainult Propaganda Fidesi võimast, pruuni müüri hiiglasuurte, pimedate akendega, mille taga iialgi ei näinud inimese nägu.

Kui tihti oli ta siit ära igatsenud!

Veel mõne päeva eest ei oleks teda mõte hirmutanud, et ta peab kloostriisse minema, kuna talle iga muutus näis ihaldatav. Kuid täna kokkus ta selle üle. Teda tahetikoostriisse panna, väiksesse kitsasse kongi, kuhu iialgi ei tunginud päikesekiir? Ei! Ei! Ei! Pigemini jättis ta selle maja maha.

Juba mõni päev ei paistnud elu talle mitte enam nii tühi ja röömuta nagu esimesel Roomas viibimise ajajärgul. Iga ennelõuna veetis ta Philomenaga villa Borghese. Ühel hommikul olid nad peatanud veidi Porta Pinciana laia ratsavälja ees, olid vaadanud ratsanikke mõlemast soost, kes hobustel harjutasid. Suure vaccneria vastu, mille lehmad söid suurel murul kesk ratsavälja, seisis kõrge hüppetõke ja sel hommikul harjutasid mõned noored ratsanikud oma hobuseid hüppama. See oli lõbus. Sest mõni hobune tõrkus vastu, hüppas kõrvalt või pööras äkki ringi, mis juures näis tõeline ime, kui ratsanik ei lennanud sadulast. Iseäranis üks noor ratsanik pidi oma elava, jonnaka loomaga võitlema, kes galopis lähenes, tõkke ees ümber pööras, end tagumistele jalgadele ajas ning päris meeletu oli. Hobune oli vahus, kui lõpuks energiline, noor ratsanik ta üle tõkke oli sundinud. Ja nüüd, kui ratsanik proovi kordas, kargas hobune siledalt üle tõkke. Ratsanik oli selles rahuldunud, patsutas looma kaela ja ratsutas ratsaväljalt tänavale, kus hobuselt maha ronis ja higist nõretava looma tallipoisile ulatas.

Nad seisis kaunis lähedal ja äkki ütles Philomena muretult valjusti: „Ah, see on ju härra Tregonda!“

Kiirelt pööras noor mees ringi ja naeris, kui Philomena ära tundis, astus ta juure ja teretas sõbralikult. Seal juures langes ta pilk Carlottale. Silmapilguks jahmatas ta, siis küsis ta, teretades viisakalt: „On see teie sugulane, Philomena?“

„Jah,“ vastas Philomena viivitamata, „see on Andrea õetütar.“

Nüüd pööras noor mees Carlotta poole ja seletas, et ta on maestro Silvio Farnesi vana, hea sõber ja muidugi ka Andrea sõber.

Siis läks ta nendega, kuna neile aeglaselt auto järgnes. Lõpuks palus ta neid lahkesti vankrisse astuda; ta tahtvat neid ümber Rooma sõidutada ja siis koju viia. Ta ei olnud neid siiski koju viia tohtinud; piazza dei Spagnal olid nad autost astunud ja jala edasi läinud. Kuid sõit oli tore olnud. (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Vaidlus.

Kaks joodikut põrkavad tänaval kokku.
Esimene; „Vabandage, minu nimi on Jaan Jahuveski Pikk 11.“

Teine: „Mis? Mina olen dr. Jaan Jahuveski Pikk 11.“

Vaidlevad, kuni ilmub politseinik.

Politseinik: „Mis te nimi on?“

„Jaan Jahuveski Pikk 11.“

Ja teie?“

„Jaan Jahuveski Pikk 11.“

Vaidlus, kära.

Politseinik viib nad peavahti ja helistab proua Jahuveskile Pikk 11,

Politseinik prouale: „Kumma nimi neist on Jaan Jahuveski?“

„Mõlemad on nad need. On isa ja poeg, aga kui nad on lakku täis, siis nad üksteist ei tunne.“

*

„Olen mokas. Arvustaja Kivipea kirjutas, minu uus romaan kõlbavat ainult vorsiipakkimiseks.“

„Oh, ära võta seda südamesse, tema lobiseb ikka ainult järele, mis kõik teised ees räägivad.“

*

„Kelner, fooge mulle üks shnitsel. Aga palun õige suur; olen nimelt nii närviline, et iga väike asi mind hirmsasti erutab.“

*

„Milline neist daamidest, kes kahelpool linnuhirmulisi seisavad, on teie tädi?“

„Vahelmine!“

*

Õpetaja: „Muft sõõb päeval samapalju kui kaalub.“

Õpilane: „Kust ta teab, kuipalju ta kaalub?“

*

„Kas võid mulle laenata kümme krooni?“

„Laen hävitab sõpruse, mu poiss, ja kümne krooni pärast ei pea meie sõprus hääbuma.“

„Siis laena mulle 50 krooni.“

*

„Tädi, kus on siis sinu püss?“

„Mis püss?“

„Isa ju räägib, et sa mehejahti pead.“

*

„Kas kaebealune oli tol õhtul joobnud?“

„Täiesti, härra kohtunik, sest ta kaitsus oma pabe-rossi käekella säraval numbrilual põlema panna.“

*

„Kuule, Juhan, täna õösel on su jällegi purujoobnult koju toodud. Imestan, kust inimesed ometi teavad, kust sa pärit oled.“

„See pole ime, sest mul on alafi teie nimekaardid kaasas, härra peadirektor.“

Kahekordne pigi.

Pintus toob oma tuliuue auto garaashi lõhkise gummiga. „Kuidas oli see ometi võimalik, et uus gummi võis lõhkeda?“ küsis montöör.

„Sõitsin pudelisi üle,“ ütles Pintus, „ja klaasikillud purustasid gummi.“

„Kas te pudelit enne ei näinud?“

„Ei -- see oli mehe taskus!“

Kirjanik Kivikas

saatis oma väikeselt pojalt kirja suvitusel olles lähemasse postkontorisse ja andis talle margi ostmiseks raha kaasa. Tüki aja pärast tuli väike mees tagasi, pistis raha isale saladuslikult pihku ja ütles:

„Pistsin kirja kellegi nägemata postkasti ja hoidsin niiviisi raha kokku.“

Kaks kirja.

1.

„Väga austatud härra toimetaja! Palun lugege juurde lisatud luuletis läbi ja teatage mulle võimalikult pea avameelselt, mis te tasi arvate, sest et mul veel teisigi raudu tules on.“

2.

„Väga austatud härra! Võtke raud tulest välja ja visake oma luulelis asemele!“

Võrukael.

Peadirektor ütles õpipoisile eestoaas, et see täna kedagi jutule ei laseks. Peaks keegi tulema ja ütleva, tema asi olla väga tähtis, siis vastaku erasekretär, et seda iga tulija ütlevat.

Tund hiljem ilmubki keegi daam ja ütles:

„Tahaksin kokku saada härra peadirektoriga!“

Õpipoiss: „Kahetsen, aga härra peadirektor ei võta täna kedagi jutule!“

Daam: „Olen tema proua ja pean ta jutule saama.“

Õpipoiss: „Seda ütlevad nad kõik!“

Vanaduse teadasaamiseks.

Kas teate, kuidas iga inimese vanadust võib teada saada? Pidage järgnevad arvud meeles, siis võite iga inimest oma „nõidusega“ üllatada.

Ettepanek: „Võta aastate arv, kui vana sa oled.“

„Kasvata seda kahega.“

„Arva sinna 4 juurde.“

„Kasvata nüüd saadud arvu viiega.“

„Arva sinna nüüd 12 juurde ja kasvata saadud arvu kümnega.“

„Nüüd ütle arv, mis oled saanud.“

Kui see arv teil teada on, siis arvake sellest peas 320 maha, ja nüüd on teil kahe nulli ees selle vanadus käes, kelle vanadust te teada tahsite.

„ROMAAN”

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara — romaane, jutustusi, novelle ja luulet, mis pärit häilt ja loetavalt kirjandikkelt, väärtuslikus ja rahvusvahelises valikus.

Endiste aastakäikude hinnad:

Tugevas poolnakkõltes: Kõlmatu:

Aastakäik	1922 a.	Kr. 7.—	Kr. 5.—
„	1923 a.	„ 9.—	„ 7.—
„	1924 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1925 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1926 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1927 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1928 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1929 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1930 a.	„ 9.50	„ 7.50
„	1931 a.	„ 9.50	„ 7.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Kus neid pole — tellige otse talitusest,
Tallinnas, Vene tän. 13,
 Telefon 437-18,
 kust teile raamatud kätte saadetakse ilma
 iga lisamaksuta.

Time To Re-tire
GET A FISK!
TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

FISK

veoauto- ja omnibusekummid on rohkete kudekihtidega ja paksu kulutuspinna — seega **tugevaim** ja **vastupidavaim** auto-kumm igasugu raskeveo jaoks.

Vabriku ladu:

O.-ü. TILGA & Co.

Tallinnas, Vene tän, 13, telef. 437-18.

Ajakiri „ROMAAN“ ei vanane.

Ta on tunnustatud uus tüüp Eesti ajakirjade hulgas.

Iga number on põlise väärtusega.

Tema sisaldab alati terveni kaks järgnevat romaani, mis algusest lõpuni köidavad lugejat põnevusega, rikkalik valik sisukaid jutte tuntud kirjanikelt, ja hulk huvitavaid ajakohaseid pilte.

Seejuures on ta hind vastuvõetav igaühele;

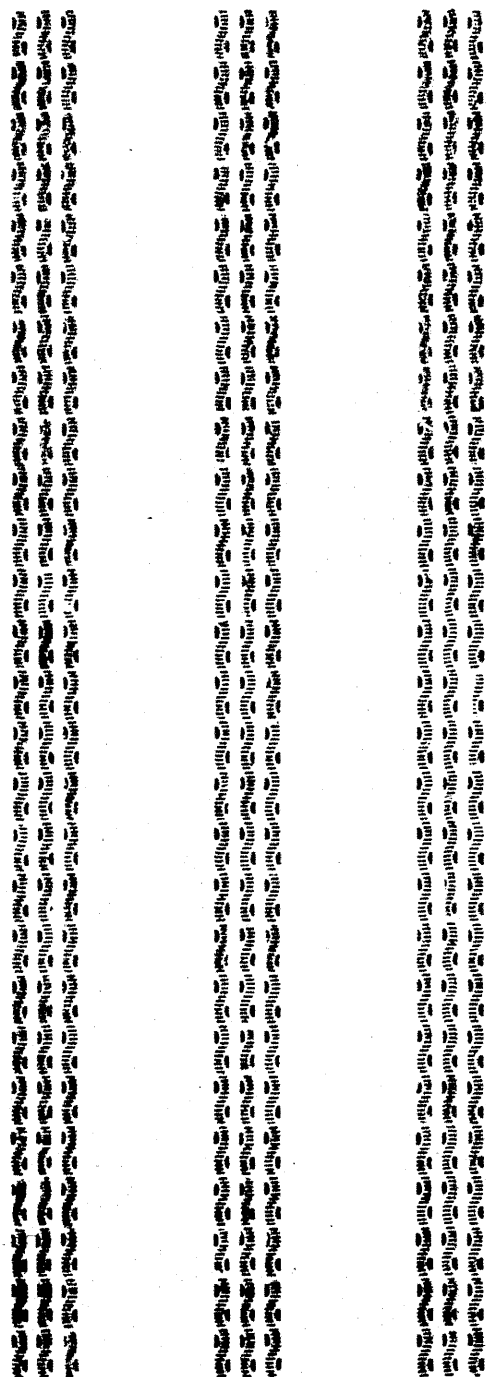
12 kuud (24 nr. nr.)	Kr. 7.50
9 " (18 " ")	" 6.—
6 " (12 " ")	" 4.—
3 " (6 " ")	" 2.—
2 " (4 " ")	" 1.50
1 " (2 " ")	" —.80
Üksiknumber	" —.40

Tellida võib „ROMAAN“i ilma igasuguse lisamaksuta igast vabariigi postkontorist.

Raamatukogud,

täiendage oma raamatukogu. Ei ole sisurikkamat, väärtuslikumat, odavamamat ja nägusamat raamatut, kui pildiajakiri „ROMAAN“.

Endiste aastakäikude hinnad avaldatud 3-dal kaaneküljel.

Talituse address:

Tallinn, Vene tän. 13. Telefon 437-18.

Väljaandja:

Kirjastusosaühisus

„ARENQ“

